Europos LIETUVIS

Nr. 6 (1346) Londonas, 1977 m. vasario 8 d. XXXI metai

Vasario 16 aktas ir jos autoriai

Vasario šešioliktosios dienos nepriklausomybės paskelbimo aktas yra bene pats svarbiausias dokumentas Lietuvos istorijoje. Tą dieną 1918 m. lietuvių tauta, daugiau kaip šimtą metų išbuvusi svetimųjų priespaudoje, pareiškė norinti savarankiškai savoje valstybėje gyventi, pati savo likimą spręsti. Tuo pačiu ji pareiškė savo valstybę „atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis". Pirmoje eilėje ji paskelbė pasauliui išsivaduojanti iš rusiškojo erelio nagų.

Dvidešimt šviesiausių Lietuvos sūnų, susispietę į Lietuvos Tarybą Vilniuje, pasirašė šį nepaprastos istorinės reikšmės dokumentą. Štai jų pavardės:

J. Basanavičius, K. Bizauskas, M. Biržiška, S. Banaitis, P. Dovydaitis, St. Kairys, P. Klimas, D. Malinauskas, V. Mironas, St. Naruševičius, A. Petrulis, J. Šaulys, K. Šaulys, J. Šernas, A. Stulginskis, A. Smetona, J. Smilgevičius, J. Staugaitis, J. Vailokaitis, J. Vileišis.

Neįmanu smulkiau apibūdinti gyvenimo ir darbų visų tų šviesiųjų patriotų, kurie jau žvelgia į savo buvusį laisvės kūrinį, dabar vėl tos laisvės netekusį, iš geresnio ir šviesesnio pasaulio. Pažymėtina gal tik tai, kad penki iš jų, kaip ir carų laikų laisvės kovotojai, neišvengė okupantų smurto: K. Bizauskas, P. Dovydaitis ir V. Mironas žuvo sovietinėse stovyklose ar kalėjimuose, o P. Klimas ir A. Stulginskis po ilgų stovyklinės vergijos metų sugrįžo į savo nors ir nebe laisvą tėvynę gyvenimo dienų užbaigti.

Pats veikliausias Lietuvos Tarybos narys, pirmasis nepriklausomybės paskelbimo aktą pasirašęs buvo dr. Jonas Basanavičius, vėliau už savo nuopelnus Lietuvai tautos patriarchu vadinamas. Pasilikęs okupuotame Vilniuje, jis nematomais dvasiniais ryšiais jungė laisvąją Lietuvą su Gedimino miestu, pranašaudamas, kad anksčiau ar vėliau kraštas atgaus savo sostinę.

Dr. J. Basanavičius pats pirmasis pasitraukė iš gyvųjų tarpo. Beveik stebuklingu sutapimu jis ir mirė 1927 m. vasario 16, t. y. nepriklausomybės paskelbimo dieną. Taigi šiemet sueina lygiai 50 metų nuo pirmojo Lietuvos nepriklausomybės akto signataro mirties. Todėl šiųmetiniuose Vasario 16 minėjimuose kaip tiktai būtų tikslu prisiminti šio didžiojo lietuvio darbus ir nuopelnus.

O prisiminti yra ką, nes dr. Basanavičius buvo ne tik gilus patriotas, „Aušros" leidėjas, laisvės šauklys, bet, žiūrint ano meto akimis, ir gilus mokslininkas -lituanistas. Nors ir būdamas gydytojas, net negyvendamas Lietuvoje, jis beveik visą savo laisvalaikį skyrė lituanistikai: lietuvių kalbai, literatūrai, etnografijai ir istorijai.

Šioje vietoje pravartu pažymėti, kad Lietuvoje dr. J. Basanavičiaus tautinio atgimimo veikla nutylima. Lygiai kaip niekur neminimas Vasario 16 dienos akto paskelbimas. Priešingai — šio akto paskelbimas yra žiauriai žalojamas ir iškreipiamas. Pvz. 1970 m. Vilniuje išleistų Jono Basanavičiaus Rinktinių raštų įžangoje, kurioje kalbama apie jo kultūrinį palikimą, sakoma: „Drauge su kitais J. Basanavičius pasirašė aktą, skelbiantį Lietuvos susijungimą su Vokietija ir pritarė Uracho kvietimui į karalius. Keldamas ir palaikydamas tautos nepriklausomybės, Lietuvos valstybės idėją, J. Basanavičius ją įsivaizdavo kaip Lietuvos buržuazijos viešpatavimą, iš esmės buvo jos interesų gynėjas."

Ar dar galimas didesnis Lietuvos istorijos žalojimas? Vienu sakiniu, vienu plunksnos pabraukimu panaikinamas nepriklausomybės paskelbimo aktas ir bandomas išmesti iš istorijos to akto sukurtas laisvos Lietuvos laikotarpis.

Iš tiesų beveik nesuprantama yra Lietuvoje Vasario 16 akto baimė. Galima ji niekinti, galima vadinti nacionalistų išmislu, bet negalima jo buvimo užginčyti. Net karo meto nacių okupacinė valdžia, kuri buvo pasiryžusi ne tik nepriklausomybę, bet ir pačią lietuvių tautą sunaikinti, nenuginčijo Vasario 16-sios istorinio fakto. Dar 1944 metais anuomet leidžiamame dienraštyje šalia Laisvės statulos nuotraukos Vasario 16 proga buvo įsidėtas straipsnis, kuriame, be kita ko, sakoma: „Vasario 16-tąją šiandien mes minėkime ir gerbkime, kaip kovų dėl laisvės simbolį, kaip pasiaukojimo ir ryžtingumo skatintoją".

Šis paraginimas, nors sąlygos ir yra labai pasikeitusios, tebėra nenustojęs prasmės ir šiandien.

J. Vikis

Pasaulyje

Lietuvos tautinė M. Mažvydo biblioteka

IŠLEISTAS TOMAS VENCLOVA

Neseniai pasiekė žinia, kad iš Lietuvos išvykti gavo leidimą poetas Tomas Venclova. Esą, jis atvykęs į Paryžių, o iš čia keliausiąs į Kaliforniją, kur jam esąs pažadėtas darbas viename universitete.

Paskutiniuoju metu T. Venclova buvo įsijungęs į Lietuvoje sudarytą komitetą Helsinkio deklaracijos vykdymui prižiūrėti. Todėl jam grėsė didelis pavojus patekti į kalėjimą ar psichiatrinę ligoninę.

T. Venclovos likimu rūpinosi Amnesty International, Lietuvos ir Pasaulio Rašytojų draugijos bei pavieniai asmenys.

ČEKOSLOVAKIJOJE NERAMU

Kovotojai už sąžinės laisvę ir žmogaus teises, susispietę į sambūrį „Charta-77", vis intensyviau persekiojami. Čekų valdžios elgesį pasmerkė ne tik Europo socialistų partijų vadai, bet ir komunistai. Italijos, Prancūzijos ir Britanijos komunistų spauda remia „Charta-77".

Ypatingai griežtai pasisakė prieš intelektualų persekiojimą Austrijos kancleris, socialistas Bruno Kreisky. Jis pareiškė, kad pasaulio socialistai per ilgai tylėję, leisdami persekioti savo bendraminčius Čekoslovakijoje. Esą, jis pasiūlęs Čekoslovakijos disidentams politinį prieglobstį. Panašiai esąs pasielgęs ir Italijos komunistų vadas Berlinguer.

Dr. Kreiskio elgesys užpykdė čekų vyriausybę. Laikraštis Rude Pravo pareiškė, kad Čekoslovakijos socialistinė respublika esanti suvereninė valstybė ir neleisianti Bonai, Vienai ar Londonui kištis į jos reikalus.

Viduje atsiradusi įtampa pradeda atsiliepti ir į santykius su kaimynais.

LENKIJOJE TRŪKSTA MAISTO

Spaudos žiniomis, Lenkijoje įvestos cukraus ir anglies kortelės. Kiti produktai nenormuojami, bet jų trūkumą rodo eilės prie krautuvių. Lenkija gamina geriausius kumpius ir bekonus, bet jie eksportuojami. Pigiais lenkų batais užverstos Vak. Europos krautuvės. Darbininkai nepatenkinti savo valdžia. Bijoma, kad gali vėl kilti riaušės.

PAVOJINGA PANIKA

Edmund Stevens iš Maskvos „Times" dienraštyje (sausio 26 d.) išspausdino dabartinių ginklavimosi varžybų analizę, žvelgdamas į ją iš kitokio matymo taško. Jis aiškina, kad dabartinės kalbos apie artėjančią paskutinio teismo dieną, apie nuolatinį pavojų pamatyti rusų tankus prie Reino yra taip įaudrinusios net ir atsakingiausių žmonių nervus, kad užtektų mažiausios kibirkšties, ir mūsų planeta paskęstų ugnies jūroje. Svarbiausia, kad šitokios panikos akivaizdoje abi šalys ne mažina, o didina apsiginklavimą.

Autoriaus nuomone, tikrąją katastrofos grėsmę ir sudaro tos apsiginklavimo varžybos. Norint tą grėsmę pašalinti, vieninte lė priemonė — susitarti dėl apsiginklavimo sumažinimo.

Rusai, pagal E. Stevensą, negali galvoti apie „blitzkriegą" Vak. Europoje, nes žino, kad tuo pačiu metu atsikeršijimas prasidės Azijoje ir visame likusiame žemyne.

Pasiremdamas buv. JAV ambasadoriaus Maskvoje nuomone, jis teigia, kad tikrasis baubas Amerikos gyventojų tarpe esąs ne komunizmas, bet rusai. Tur būt šitoje vietoje jis labai daug neperdeda, nes ir pačioje Sovietų Sąjungoje, o ypač pasiglemžtųjų tautų tarpe opozicija kasdien didėja ne tiek prieš komunistinę santvarką, kiek prieš rusiškąjį imperializmą.

BRITANIJOS KOMUNISTŲ PROGRAMA

D. Britanijos komunistų partija paskelbė savo naujai perdirbtą politinę programą, kurią turės priimti partijos kongresas lapkričio mėnesį.

Pagrindiniai partijos dėsniai lieka nepasikeitę. Kelias į socializmą, kaip ir seniau, numatomas per kairiįjį Darbo partijos sparną. Tas sparnas turįs perimti valdžią ir, su aktyvių komunistų pagalba, įgyvendinti „taikiąją revoliuciją". Tik tuo atveju, jei dešiniosios grupės imtųsi smurto valdžiai nuversti, joms būtų pasipriešinta jėga.

Ta proga partijos general. sekretorius Mc. Lennan pareiškė: „Britanija yra pakankamai prinokusi socializmui. Žmonės ieško revoliucinio kelio išsigelbėti iš dabartinės krizės."

PIRMIEJI ŽINGSNELIAI

JAV prezidento J. Carterio pirmieji politiniai žingsneliai pasirodė gana netvirti. Išgirdęs Sovietų ambasadoriaus Dobrynino balsą, jis nusigando ir pareiškė, kad jo vyriausybės vardu paskelbtas protestas dėl disidentų persekiojimo (jis tuos disidentus užjaučiąs) buvęs padarytas Valstybės departamento eilinių tarnautojų, visiškai be jo žinios. Esą, jis neatsisako priimti dr. Sacharovo (jei kas jį išleistų!), bet disidentų reikalus aptarsiąs betarpiškai su L .Brežnevu, nieko apie tai viešai neskelbiant...

Komentuodamas tuos pirmuosius JAV prezidento politinius žingsnelius, žinomas britų žurnalistas Bernard Levin priminė prancūzų priežodį, kuris sako, kad tas, kuris skubiai ir neprotingai šneka, praranda progą užsičiaupti. Tuo tarpu JAV prezidentas kaip tik praradęs progą savo burną laiku atidaryti ir pasakyti nors tiek, kiek pasakė Austrijos ir Norvegijos vyriausybių galvos.

LENKIJOS INTELEKTUALŲ PARAMA

Dvidešimt du Lenkijos intelektualai pasirašė laišką, kuriame reiškiamas „solidariškumas su Čekoslovakijos ir Rytų Vokietijos intelektualais, kovojančiais už žmogaus ir piliečių teises". Jie pasisako pritarią nuomonei „didžiojo Sacharovo ir Vengrijos intelektualų", kurie taip pat neseniai pasisakė remią čekoslovakų civil. teisių judėjimą.

BOMBOS PATINKA LANKYTOJAMS

„Sunday Telegraph" (sausio 30 d.) pirmame puslapyje įsidėjo straipsnį, kuriame aprašoma, kaip Londono subombarduotos gatvės pritraukia lankytojus. Anglai ir užsieniečiai, nebodami gresiančio pavojaus, šniukštinėja po Oxfordo, Carnaby ir Soho gatves, apžiūrinėdami ir fotografuodami išdaužytas vitrinas. Net policijos įspėjimai dėl galimų naujų sprogimų jų neatbaido. Straipsnio autorius R. Greenfield juokauja, kad Turizmo Centras negalvojęs naują atrakciją daugiau vizitorių į Londoną pritraukti...

„JŪSŲ RAŠTAS NELEGALUS"...

Čekoslovakijos valstybės prokuroras pasišaukė buvusį užs. reik. ministrą J. Hajek ir profesorių J. Potocką ir jiems pranešė, kad peticija „Charta 77", kurią pasirašė 300 intelektualų-disidentų, esanti pagal čekų konstituciją nelegali. Tas dokumentas esąs darbas bankrutavusių politikų, siekiančių falsifikuoti tiesą.

Dramaturgas P. Kohout sakosi gavęs 48 grasinančius laiškus, o rašytojo L. Vaculiko nuogose pozose darytos nuotraukos atsidūrė užsienio diplomatų dėžutėse. Tokiu būdu norima diskredituoti peticiją pasirašiusius disidentus.

SOLŽENICYNAS LEIS KNYGAS

Amerikoje A. Solženicynas planuoja įsteigti labdaros leidyklą, knygoms apie rusų kultūrą, istoriją ir religiją leisti. Žinoma, ten bus leidžiami ir jo paties raštai.

Šiuo metu Solženicynas gyvena prie Cavendisho nuosavoje viloje, už kurią (50 akrų žemės) sumokėjo £58.000. Dar £147.000 numatoma išleisti pagerinimams.

NE VIEN TIK DUONOS REIKIA

Tie, kurie gerai žino gyvenimo sąlygas Lenkijoje, aiškina, kad praėjusiais metais kilę darbininkų neramumai dėl maisto kainų, iš tiesų turėjo kitas, daug gilesnes priežastis. Maisto kainos sudarė pretekstą darbininkams parodyti nepasitenkinimą ir nepasitikėjimą savo valdžia. Lenkijos gyventojai jau yra užsikrėtę vakarietiškojo komunizmo, t. y. komunizmo su žmogišku veidu idėjomis. Jie nebepasitiki savo vyriausybe, kuri gauna įsakymus iš Maskvos.

Tą nepasitikėjimą rodo toks pavyzdys. Žinios apie sovietų-lenkų ekonominę sutartį, pagal kurią Sov. Sąjunga pasižadėjo teikti Lenkijai stiprią pagalbą, pirmiausia buvo paskelbtos Londone. „Tai yra visiškai suprantama", pareiškė vienas lenkų laikraštininkas. „Žinios apie pažadėtą rusų pagalbą turėjo ateiti per Londoną, nes paskelbus jas Varšuvoje, niekas nebūtų tikėjęs"...

Tarptautiniai pietūs

National Association for Freedom (Laisvei ginti sąjunga D. Britanijoje), labai sparčiai auganti organizacija, viename iš geriausių Londono viešbučių surengė pietus, kuriuose dalyvavo keli šimtai svečių.

Šitos organizacijos pirmininkas yra lordas de L' Isle, o direktorius, žinomas kovotojas už demokratines laisves John Gruriet.

Pietuose dalyvavo ir kalbas pasakė Norris Mc. Whiter, Winston Churchilis (parlamento atstovas), prof. Beloff, parlamento atstovas dr. R. Boyson ir Vladimiras Bukovskis. Pietų garbės viešnia buvo konservatorių vadovė M. Thatcher.

Buvo pakviesti ir Rytų Europos egzilų organizacijos European Liaison Group atstovai. Lietuviams atstovavo Z. Juras.

Šį įvykį paminėjo didieji Londono dienraščiai, o gana plačiai jį aprašė komunistų „Morning Star" (29. I. 77). Šis dienraštis nurodo, kad parlamento atstovas W. Churchillis ypatingai aštriai puolęs Sov. Sąjungą.

Kalbėdamas apie Vak. Europos komunistų partijas, W. Churchillis pasakęs: „Hitleris niekada neturėjo tokios penktos kolonos, kokias turi drg. Brežnevas Britanijoje, Prancūzijoje ir Italijoje". Toliau jis pažymėjęs, kad iš visų (kairiųjų ar dešiniųjų) kraštutinių totalitarinių vyriausybių pasaulyje, Sov. Sąjunga išskirtina į ypatingą kategoriją. Visos kitos diktatūros paneigiančios laisvę tik savo piliečiams, tuo tarpu dabartinis Sov. Sąjungos režimas ją siekiąs atimti ir iš mūsų.

Po W. Churchillio kalbos V. Bukovskis pastebėjęs: „Esu įsitikinęs, kad Sov. Sąjunga užsitarnavo visa tai, kas apie ją buvo pasakyta". Bukovskis paneigė, kad jis yra naudojamas dešiniųjų grupių politinei propagandai.

Kiti kalbėtojai užakcentavo faktą, kad D. Britanija ilgus amžius buvusi demokratinių laisvių tvirtovė ir teikusi globą viso pasaulio politiniams pabėgėliams, dabar pati turi steigti organizaciją demokratinėms laisvėms ginti.

Pažymėtina, kad neseniai įsisteigusi National Association for Freedom labai smarkiai plečiasi.

DIRBANČIOS MOTERYS

Novosty Press agentūros žiniomis, Sov. Sąjungos pramonėje, maitinimo ūkyje, sveikatos, fizinio lavinimo ir socialinėje tarnybose dirba 84% moterų. Švietimo darbe moterys sudaro 73%, o mokslo institucijose — 50%.

Visi skolinasi

— Sumanus ūkininkas skolų nebijo, — sakydavo daugiausia prasiskolinę buvusieji Lietuvos dvarininkai, o kartais ir pazangus Suvalkijos ūkininkai. Tuo šūkiu naudojasi ir Rytų Europos socialistiniai kraštai, įskaitant Sov. Sąjungą.

Iš tiesų, Sov. Sąjunga yra daugiausia įsiskolinusi Vakarams. Antroje vietoje seka Lenkija. Bankininkų nuomone, Sov. Sąjunga 1976 m. gale buvo prasiskolinusi apie 18 bilijonų dolerių, o visos Rytų Europos skolos siekė 40-50 bilijonų dolerių.

Žymi paskolų dalis buvo užsitraukta grūdams ir mėsos produktams pirkti. Tačiau dar daugiau prasiskolinta Vakarų technologijai įsigyti. Pvz. 1975 m. Sov. Sąjunga importavo iš Vakarų keturis kartus daugiau mašinų ir fabrikų įrengimų, negu 1971 m. Panaši proporcija yra Lenkijoje. Nors paskutiniuoju metu vakariečių bankai pradėjo didinti paskolų nuošimčius, bet noras jomis pasinaudoti socialistiniuose kraštuose nesumažėjo.

Kadangi atsiskaitymas iki šiol buvo įmanomas tik „kietąja" vakariečių valiuta, o importas metai iš metų viršijo eksportą, tai tas valiutos trūkumas vis labiau jaučiamas. Pvz. vien 1975 m. Comecono (socialistinių Rytų Europos kraštų) užsienio prekybos balansas buvo užbaigtas su 7.500 milijonų dolerių nuostolio.

Iki šiol Vakarų prekybos firmos ir bankai beveik konkuravo, norėdamos kiek galima daugiau paskolinti Comecon valstybėms. Dabar bankininkų nuomonės suskilo. Vieni mano, kad atsižvelgiant į tų kraštų turimus gamtos turtus ir palyginti nedidelį gyventojų skaičių, pasiskolinimas nesudaro jokio ekonominio pavojaus. Kiti galvoja, kad tų kraštų menkas gamybinis potencialas, lyginant su dabartiniu prasiskolinimu, jau yra pasiekęs pavojaus ribą. Rytų Europos užsienio prekyba tesudaro 5% pasaulinės prekybos, o įsiskolinimas jau pasiekė 10% pasaulinių paskolų.

Comecon paskolos jau atkreipė ne tik bankininkų, bet ir politikų dėmesį. Žymi dalis paskolų sunaudojama karo pramonei. Iš Vakarų atsigabentos mašinos gamina ginklus, kuriuos bus galima panaudoti tiems Vakarams užkariauti. O tada atpultų ir paskolų grąžinimo rūpestis. Taigi ir pasitvirtintų buvusių Lietuvos bajorėlių dėsnis, kad sumanus ūkininkas skolų nebijo...

MAŽĖJA GYVENTOJAI

Praėjusiais metais Anglijoje ir Valijoje 12.663 gyventojų daugiau numirė, negu užgimė. Šitoks gyventojų mažėjimas buvo atsitikęs tiktai pirmojo pasaulinio karo metais. Gimusių kūdikių skaičius 1976 m. buvo 583.520 (1964 m. gimė 876.000).

Septynios DIENOS

— Popiežius dar kartą viešai pareiškė savo nuomonę, kad Katalikų Bažnyčioje tik vyrai gali būti kunigais.

— Norvegija ištrėmė tris Sov. Sąjungos tarnautojus, šnipinėjusius savo krašto naudai. Norvegijos užs. reik. ministerijos tarnautoja G. Galtung Haarvig suimta.

— Į Izraelį emigravo Maskvos kamerinio orkestro įkūrėjas R. Baršai. Sąlygos muzikams Sov. S-goje esančios gana blogos.

— Naujasis JAV užs. reik. ministras C. Vance per pirmąją savo darbo savaitę pasiuntė įspėjimus Sov. S-gai, Čekoslovakijai ir Kubai dėl žmogaus teisių nepaisymo.

— Šeši Čekoslovakijos disidentai, pasirašę Charta 77, atsisakė jiems nemokamai pasiūlytų vizų, nes nori pasilikti savo krašte.

— Keturi Sovietų autoriai kreipėsi į Anglijos karalienę ir į JAV, Prancūzijos, Vokietijos ir Austrijos prazedentus, prašydami gelbėti A. Sacharovą, kuriam gresia arešto pavojus.

— Žurnalas „Skyport" rašo, kad kai kuriuose viešbučiuose prie Londono aerodromo rasti paslėpti mikrofonai.

— Dėl nepaprastai didelių šalčių kai kuriose JAV vietose pritrūko dujų ir skysto kuro patalpoms apšildyti.

— Pravdos žiniomis, keturi milijonai turistų 1976 m. lankėsi Sov. Sąjungoje. Trys milijonai Sov. S-gos piliečių vyko į kitus kraštus.

— V. Vokietijos laikraštis „Die Welt" paskelbė C. G. Stroehmo straipsnį apie Baltijos valstybes, pavadintą „Die vergessenen Republiken".

— Vidutinio stiprumo žemės drebėjimas įvyko centr. Azijoje, Taškento rajone. Žmonių aukų nepranešta.

— Sunkvežimis, kuriame buvo pakrauta 5.000 galonų whisky, buvo užsidegęs pakelėje tarp Glasgowo ir Edinburgho ir užblokavęs autostradą.

— Negev dykumoje (Izraelyje) atrastos akmens amžiaus laikų vario kasyklos.

— Prof. Calvin Amerikoje yra suradęs medį (euphorbia lathyrus), iš kurio syvų galima gaminti benziną.

— Kok-Kol ežere (Kazachstane) dr. S. Kumovas pastebėjęs tokią pat pabaisą, kaip Loch Ness ežere Skotijoje. Jos ilgis esąs apie 50 pėdų.

— Spaudos žiniomis, V. Bukovskis nuo ateinančio rudens pradėsiąs studijuoti biologiją Cambridgo universitete.

— Amerikoje šių metų žiema skaitoma šalčiausia istorijoje. Daugiau kaip 100 žmonių jau žuvo nuo šalčių.

— Kurdų vadas Mustapha Barzani apkaltino dr. Kissingerį, kad jis įkalbėjęs 1974 m. pradėti kurdų sukilimą, o vėliau nutraukęs pagalbą.

— Lenkijos ir Čekoslovakijos vyriausybės paskelbė sustabdysiančios disidentų persekiojimą. Lenkijoje būsią paleisti visi darbininkai, suimti per maisto kainų neramumus. Darbininkų gynimo komitetas nebūsiąs persekiojamas.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. Tel. 01-7272470

Registered as a newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Prenumeratos kaina metams 9.00 sv. pusei metų — 4.50 sv.; dolerio kraštuose — 19.50 dol. metams; Vokietijoj — DM 45.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 2.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau.

Pagerbtas J. Gliauda

Kas nėra girdėjęs vieno produktingiausių lietuvių rašytojų Jurgio Gliaudos, kuris praėjusią vasarą atšventė 70 metų sukaktį. Jo rašymo laukas labai platus: romanai, novelės, poezija, drama, publicistika, recenzijos, kultūriniai straipsniai. Visa eilė jo romanų ir novelių apdovanota premijomis. Kai kurie jo raštai, pvz. **Namai ant smėlio, Ikaro sonata** (išleido Nida), **Simas** išversti į anglų kalbą. Romanas **Agonija** (taip pat Nidos leidinys), vaizduojąs Lietuvos okupacinės tragedijos metus, susilaukė nepaprasto pasisekimo ir buvo per trumpą laiką išparduotas.

Apie rašytojo J. Gliaudos darbus buvo plačiai rašyta mūsų spaudoje praėjusiais metais, minint jo 70 metų sukaktį. Todėl šioje vietoje nebesiekiama patiekti išsamios rašytojo J. Gliaudos darbų apžvalgos, bet norima iškelti įvykį, rodantį, kad jo kultūrinius nuopelnus įvertino ne tik lietuviai, bet ir amerikiečiai. Tatai liudija žemiau spausdinama spaudos komunikato ištrauka.

LOS ANGELES DIDMIESTIS PAGERBĖ JURGĮ GLIAUDĄ

Iškilmingame Los Angeles miesto tarybos (City Council) posėdyje Rotušės kolonų salėje rašytojui **Jurgiui Gliaudai** buvo įteiktas Los Angeles miesto tarybos Garbės Raštas (Resolution).

Tarybos narė Peggy Stevenson, kuri įnešė rezoliuciją, pristatė rašytoją Jurgį Gliaudą, išvardindama jo nuopelnus kultūrinėje ir literatūrinėje veikloje.

Puošniame Garbės Rašte, aštuoniose pastraipose, įrašyta davinių iš rašytojo biografijos, mokslo ir literatūrinės veiklos. Sakoma, kad Jurgis Gliauda daug įnešęs į kultūrinį miesto turtingumą. Nustatoma, kar rašytojas Jurgis Gliauda yra nusipelnęs Los Angeles miesto tarybos Garbės Rašto dėl jo kūrybinės veiklos. Rezoliucija baigiama linkėjimais: sveikatos, laimės ir sekmės.

Dokumentas datuotas sausio 21 d., 1977 m. Pasirašytas miesto tarybos prezidento John S. Gibson Jr., tarybos narės Peggy Stevenson ir tarybos nario J. Ferraro. Miesto didysis antspaudas ant Kalifornijos spalvų (raudona, geltona, žalia) juostos.

Dėkodamas už jam suteiktą garbę, rašytojas Jurgis Gliauda pažymėjo, kad šis Garbės Raštas yra šiltas dėmesys lietuvių kultūrai. Jis palygino Kalifornijos spalvas su lietuviškos Trispalvės spalvomis.

Iškilmingoje ceremonijoje sausio 21 dieną dalyvavo rašytojo žmona Marija, sūnus Jurgis Jr. (Los Angeles distrikto prokuroro padėjėjas) ir Gliaudų šeimos draugai.

Sveikiname rašytoją Jurgį Gliaudą, susilaukusį tokio gražaus įvertinimo garsiajame Kalifornijos kultūros centre — Los Angeles.

NAUJAS LIETUVIŲ DIENŲ NUMERIS

Sausio mėn. Lietuvių Dienų žurnalo numeris skirtas pagerbti laureatą Jurgį Gliaudą, peržengusį 70 metų amžiaus ribą. Ta proga spausdinamas jojo naujausias kūrinys „Protėvių Frescos“, kuriame aprašoma senolių gyvenimas ir kova dėl šviesesnės ateities. Apybraiža gausiai iliustruota. Taip pat spausdinamas rašytojo Jurgio Gliaudos eilėraštis „Bakūžė kalnuos“. Kartu paduodama rašyt. J. Gliaudos raštų bibliografija, rodanti, kad laureatas laimėjo septynias premijas už romanus ir tris premijas už noveles.

Pirmam Lietuvių Dienų žurnalui 1950 metais gen. St. Raštikis davė įžanginį straipsnį „Karas ar Taika“. Dabar, jau po 25 metų gen. St. Raštikis vėl davė įvadą „Karas ar Taika“. Jo išvados aiškios ir jau daugiau džiuginančios mūsų tėvynei Lietuvai ir kitiems okupuotiems kraštams.

Toliau aprašoma lietuvių paroda Detroite ir lietuvių pasirodymas Milwaukėje.

Pateikiami poetės Aldonos Prižgintaitės, gyvenančios Australijoje, vėliausi eilėraščiai.

Aprašomas Lituanistinis švietimas Argentinoje, ir Aldonos Eretaitės pagerbimas Venecueloje.

Duodamos knygų — Stasio Būdavo romano „Europietė“ ir „Negęstanti Liepsna“ ir kt. kritikos.

Angliškoje dalyje aptariamas rašyt. Jurgis Gliauda ir jo kūryba.

Pateikiami dr. J. Bielskio ir muz. Vl. Jakubėno nekrologai, VLIKo suvažiavimas Washingtone ir kita kultūrinė ir informacinė medžiaga.

Just. Marcinkevičius

KELIAS Į NAMUS

Rausvos molžemio kalvos
artėja — kaip lūpos — artėja,
ir smėlio grūdeliai
sugirkši tarp mano dantų:
pabučiavau tave
ar tavo duonos atsikandau?

Tavo miškai kaip delnai
uždengia mano akis
ir laiko užėmę,
laukdami, kol atspėsiu, kas laiko.
Žinau, bet tyliu —
noriu, kad tau būtų gera.

Giliai tavyje
mano Dievas gyvena.
Jo pėdsakais basas
į kalnelį kylu
ir kojų tarpupirščiuos
nešuosi į tenai savo žemės.

KOREKTŪROS KLAIDOS ATITAISYMAS

Š. m. sausio 4 d. „E. L.“ Nr. 1 Stp. Vykinto straipsny „Palūžę ir palaužti ažuolai“ vietoje **Baltasis turi būti Baltūsis.**

Fr. Skėrys — kunigas

Kunigui Juliui Stanaičiui 1973 m. rugpiūčio 4 d. mirus, lietuvių evangelikų liuteronų sielovados tarnyboje Vakarų Vokietijoje liko trys kunigai: A. Gelžinius Braunschweige, kunigas Juozas Urdzė Bonn-Bad Godesberge ir kunigas A. Keleris Bremene.

Teko susirūpinti jaunesniais Bažnyčios darbuotojais. Neturint pilnai paruošto teologo, ilgametis lietuvių Vasario 16 gimnazijos mokytojas ir tikybos dėstytojas Fr. Skėrys iš Mannheimo sutiko stoti į bažnyčios tarnybą. Lietuvių Evangelikų Liuteronų Bažnyčios išeivijoje Vyr. Bažnyčios Tarybos prezidiumo nutarimu, 1974 m. birželio 9 d. Fr. Skėrys buvo ordinuotas kunigu diakonu.

Ordinacija įvyko Kristaus bažnyčioje Bremene, Neue Vahr, kur Bremeno lietuviai evangelikai visada renkasi pamaldoms. Į ordinacijos iškilmes atsilankė daugiau kaip 80 tautiečių iš Bremeno apylinkės ir net tolimesnių vietovių, kaip Braunschweigo ir Salzgitter-Lebenstedto. Ordinacijos apeigas pagal evangelikų liuteronų nustatytą tvarką atliko garbės senjoras kunigas A. Gelžinius iš Braunschweigo, asistuojant senjorui kunigui A. Keleriui iš Bremeno ir vicesenjorui kunigui J. Urdzei iš Bonn-Bad Godesbergo. Tai labai reikšmingas įvykis, nes tai buvo pirma ordinacija po karo Vakarų Vokietijoje. Liturgiją atliko kunigas J. Urdzė, pamokslą pasakė kunigas diakonas Fr. Skėrys. Žmonių įspūdingą giedojimą galingais vargonais palydėjo studijų tarėjas ir vargonininkas B. Smitas.

1977 m. sausio 1 d. diakonui Fricui Skėriui, Manheime, Lietuvių Evangelikų Liuteronų Vyrřausios Tarybos nutarimu suteiktas kunigo titulas.

Kun. Fr. Skėrys yra gimęs 1919 m. liepos 2 d. Kalėnuose, Lauksargių parapijoje, Klaipėdos krašte, stambaus ūkininko šeimoje. Nuo 1926 ligi 1932 metų jis lankė vietos pradžios mokyklą, toliau ligi 1937 metų lietuvių Donelaičio gimnaziją Pagėgiuose ir nuo 1937 m. Tauragės Mokytojų Seminariją, kurią baigė 1940 metais birželio 17 d. Jis mokytojavo Tauragės Naumiestyje ir vėliau Vokietijoje. Nuo 1955 metų balandžio 18 d. yra mokytoju Vasario 16 gimnazijoje, kur dėstė vokiečių kalbą žemesnėse klasėse ir evangelikams mokiniams tikybą nuo pirmos ligi 9 klasės. Šiuo metu dėsto tiktai tikybą evangelikams.

Kun. Fr. Skėrys nesitenkina savo tiesioginiu darbu. Jis yra ne tik nepakeičiamas evangelikų jaunimo ratelio vadovas, bet ir gabus organizatorius ir darbšti asmenybė bendrinėje gimnazijos veikloje. Jį randame vadovybėje ruošiant pačias didžiąsias Vasario 16 gimnazijos iškilmes — Kalėdų Eglutę, Joninių šventę ir kt., į kurias atsilanko nemažas būrys vokiečių visuomenės, netolimų darbo kuopų amerikiečiai kariai, vokiečių žurnalistai ir net foto reporteriai, kurie teigiamai aprašo iškilmes įvairių miestų spaudoje, straipsnius papuošdami gražiomis nuotraukomis. Šis nuopelnas didžiumoj priskirtinas mkt. F. Skėriui. Jis sugeba su vokiečių žurnalistais, spaudos agentūromis palaikyti gerus ryšius.

Laisvai mokėdamas vokiečių kalbą, yra ne tik nepavaduojamas įvairių iškilmių pranešėjas, bet ir pats rašo straipsnius vokiečių spaudai ir populiarina ne tik gimnazijos, bet ir lietuvių tautos bei Lietuvos vardą vokiečių visuomenėje. Taipgi jis našiai bendradarbiauja ir lietuvių laisvoje spaudoje.

Visų didžiausias jo rūpestis, — Vasario 16 gimnazijos egzistencija ir lietuvių tautos išlikimas. Šiuo svarbiu reikalu daro žygius per spaudą, platindamas „Mūsų Sparnus“, „Svečią“, asmeniškai kalbina tėvus, ragindamas juos leisti savo atžalyną į lietuvių Vasario 16 gimnaziją, — „nes tik čia gali jaunimas išlaikyti lietuvių kalbą, likti susipratusiais lietuviais tautiniu

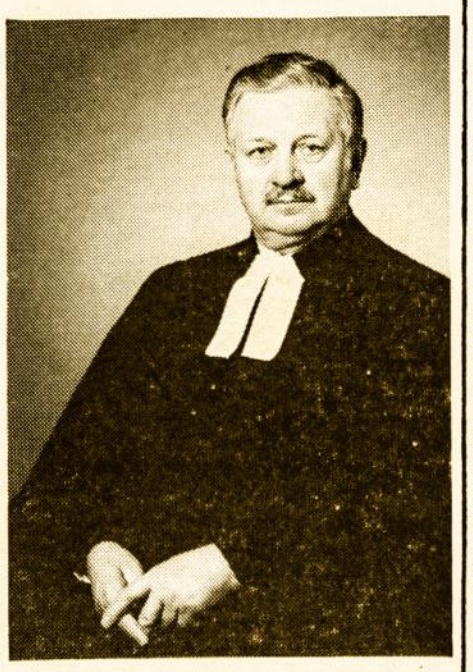

ir kultūriniu atžvilgiu. Visur kitur lietuviškas jaunimas nutautės ir pražus kitų tautų tarpe“ (cituota iš Fr. Skėrio -1968. V. 1 laiško).

Nuo 1959 m. iki šiai dienai dirba PLB Vokietijos Bendruomenės valdomuose organuose.

Kun. F. Skėriui, daug dirbančiam jaunimui, gražiai garsinančiam Vasario 16 gimnaziją ir per ją Lietuvą, nuoširdžiam lietuvių tautos sūnui, linkime visuose darbų baruose sėkmės ir nepalaužiamo ryžto Lietuvos laisvės kovos kelyje, šventai tikint į laisvos ir nepriklausomos Lietuvos prisikėlimą. Sveikatos, jėgų ir Dievo palaimos!

Fr. Šlenteris, J. Kr.

A. Maceina

Asmuo ir istorija

Šia tema prof. A. MACEINOS (magnetofono juostelėje įkalbėta) paskaita pradėtas Liet. Kat. Moksl. Akademijos suvažiavimas Detroite XI. 24. Paskaita nagrinėja atplėšto nuo tėvynės žmogaus istoriškumo klausimą. Štai kelios ištraukos, kurias iš tos vertingos paskaitos paskelbė ELF Bičiulis (Nr. 2, 1976).

...Kuo gi yra būdinga dabartinė mūsų padėtis tremtyje? Ne kuo kitu, kaip klausimu: **kas mes esame?** Tai mūsų tapatybės arba vadinamojo ‚identiteto‘ klausimas. Jis kyla visiems — vis tiek, ar būtume senosios ar jaunosios kartos. Kiekvienas, palikęs savo šalį, neišvengiamai klausia: **kas gi aš dabar esu?**

...stipriai klystume, jei šią mūsų ieškomą tapatybę norėtume suprast i **metafiziškai.** Mes klausiame, kas esame, anaiptol ne tam, kad patirtume, ar esame tapatūs patys sau. Asmens tapatybė sau pačiam yra savaime aiškus dalykas, niekad nerandamas, kadangi niekad neprarandamas. Kiek žmogus yra Aš, tiek jis visados yra tas pat — nuo gimimo ligi mirties, o pagal tikėjimą ir po mirties.

...O vis dėlto mes šiandien savo tapatybės tiesiog aistringai **ieškome.** Ypač mūsų jaunimui ji yra pasidariusi aktuali, nes jis, augdamas bei brėsdamas, pirmiausia ir klausia, kas esąs. Tačiau ką tai reiškia? Ko gi mes iš tikro ieškome, klausdami, kas esame svetur? Ar šis ieškojimas yra tik tuščias metafizinis klydinėjimas? Pasiskaičius spaudoje mūsų jaunimo atoliepių, atsakyti į tai yra gana lengva: mes ieškome ne metafizinio santykio su savimi pačiais, bet **mūsų santykio su istorija.** Mūsų klausimas, kas esame svetur, yra esmėje klausimas, kuri istorija dabar yra **‚mano istorija‘.** Kitaip sakant, mes ieškomės istorinės tapatybės, kurią tariamės esą praradę. Kol žmogus gyvena savoje šalyje, tol istorinė jo tapatybė yra jam taip lygiai akivaizdi, kaip ir metafizinė tapatybė: Lietuvoje aš esu lietuvis istoriškai, kaip kad pasaulyje esu žmogus metafiziškai. Tačiau atsidūrus svetur, istorinė tapatybė susvyruoja — pirmoje eilėje tiems, kuriems ‘svetur‘ virsta ‘tėvyne‘. Nes istorinė būtybė žmogus yra ne abstrakčiai, o visiškai konkrečiai: **jo** istorija yra jo **tėvynės** istorija. Aš negaliu turėti savos asmeninės istorijos, kuri nebūtų išraiška mano tėvynės istorijos... Žmogus turi istoriją tiek, kiek jis yra suaugęs su erdve ir laiku, kuriuose buvoja. Jeigu tad, iškeliavęs svetur, padarau šį ‘svetur‘ savo ‘tėvyne‘, tai šiojo ‘svetur‘ istorija, atrodo, ir turinti būti ‘mano istorija‘.

Bet kaip tik čia ir prasideda įtampa tarp asmens ir istorijos. Buvodamas tėvynėje, žmogus yra su ja **suaugęs** todėl, kad yra iš jos **išaugęs** — ligi pat neatmenamų laikų. Tarp jo asmens ir jo istorijos nėra plyšio; istorinė jo tapatybė yra jam savaime suprantama. Atsidūręs gi svetur, žmogus žino, kad jis į čia yra **atkilęs,** bet ne iš čia yra **kilęs,** net jeigu ir būtų čia gimęs. Nes biologinis gimimas dar anaiptol nėra istorinis žmogaus kilimas. Svetur žmogus visados buvoja **naujakurio būdu.** Jis yra čion atėjęs iš šalies, o ne išaugęs iš vidaus; čia nėra jo šaknų, o tik tuščia erdvė ir tuščias laikas, kuriame jis dar tik turi įsišaknyti. Tačiau kokiu gi būdu svetimos erdvės ir svetimo laiko istorija galėtų būti dirva šioms šaknims leisti? Kaip galėčiau vadinti **sava** tokią istoriją, kurioje nesu dalyvavęs jokia prasme: nei kaip asmuo, nei kaip šeimos palikuonis, nei kaip tautos auginitinis? Kokiu būdu esu ‘istorinė būtinybė‘ buvodamas svetur? Štai klausimai, kurie įaštrina ir net įskaudina istorinę mūsų sąmonę; mūsų jau ne kaip žmonių apskritai, gyvenančių dvidešimtajame šimtmetyje, bet kaip lietuvių, atsidūrusių išskirtinėje tremties būklėje. Todėl formulė ‘asmuo ir istorija‘ klausia ne tik žmogaus istoriškumo, bet ir **lietuvio** istoriškumo.

...Istorija kaip tautos praeitis, gyvenanti jos atmintyje dabarties pavidalu, anaiptol nėra psichinis vaizdas, kaip tai esti individualinės atminties atveju. Tai objektyvus **kultūrinis pavidalas,** įprastas vadinti **tradicija.** Neretai — net ir mūsų pačių — tradicija yra suprantama gana siaurai, būtent: kaip atgyvenę papročiai. Iš tikro gi tradicija yra žymiai platesnė sąvoka. Žodis ‘tradere‘ reiškia ne tik ‘pasakoti‘, ‘pranešti‘, ar ‘dėstyti‘, bet ir ką nors ‘patikėti‘, ‘pavesti‘, testamentu ‚palikti‘. Ir štai, šia pastaroja prasme tradicija ir sudaro tautos atminties turinį. **Praeitis susiklosto tautoje kaip testamentinis palikimas,** vis iš naujo perteikiamas ateinančioms kartoms, kurios jį papildo savu įnašu, taip kad tradicija virsta nepertraukiama kultūrinio tautos lobio kūryba. Tradicija yra ir veiksmas, ir išdava kartu. Kaip veiksmas ji apgaubia visas buvusias, esamas ir būsimas kartas. Kaip išdava ji pripildo turinio laiką ir padaro jį nebepraeinantį, nes kultūrinis žmogaus kūrinys nenyksta pačia savo esme. Kultūrinis kūrinys gali būti sunaikinas iš viršaus, bet jis nesudyla pats iš savęs. Tradicija užtat ir yra susigrąžintos praeities laidas, kad ši praeitis paliks dabartinė. Šia prasme tradicijai priklauso visa, ką tauta yra sukūrusi amžių eigoje: pasakos, dainos, šokiai, dailė, visuomeninio santykiavimo lytys, jos literatūra, jos filosofija, jos religija, o svarbiausia jos **kalba.** Būdama žmogaus santykio su pasauliu įsikūnijimas, kalba neša su savimi tautos pasaulėjautą ir net pasaulėžiūrą, kuri reiškiasi regimai visuose tautinės kultūros pavidaluose tarsi šie būtų tik kalbos atmainos. Kalbos mokslininkas ir filosofas J. Lohmannas, savo jaunystėje lankęsis Prienuose, kad pramoktų lietuviškai, drąsiai teigia, kad „istorija gali būti suprasta tik kaip kalbos istorija“. Tiriant kalbos praeitį, yra tiriamas tautos būvio būdas. Pasisavinant kalbą, yra pasisavinamas šisai būdas: **istorijoje mes buvojame taip, kaip kalbame.**

...Kaip istorinė būtybė žmogus yra gimęs ne tais ar kitais metais: jis yra pagimdytas ilgų amžių kultūrinio vyksmo arba tradicijos. Kaip istorinė būtybė žmogus ir nebuvoja tik savyje: jo būvis yra visos tautinės tradicijos plotis. Galop kaip istorinė būtybė žmogus nė nemiršta dingimo prasme: gyvena tuose, kuriems perteikė tautos palikimą — savo vaikuose, savo mokiniuose, savo darbuose.

(Bus daugiau)

J. Grušas

Už saulę gražesnis

Vyrai apžiūrėjo netoli augančias egles. Suskaitė net keturias, kurios virsdamos galėtų nutrenkti neklaužadą savo seserį. Pakirto vieną puikią eglaitę ir ėmė piauti. Eglė sudrebėjo ir pradėjo linkti. Kirtėjai pabėgo į šalį ir įtemptais žvilgsniais, virpėdami laukė tos akimirkos, kada abi kaimynės su dideliu triukšmu grius ant sušalusios žemės.

Eglė trinktelėjo, kamienas pašoko, kaip spyruoklė, o viršūnė nukrito ant sniego, tarsi kardu nukirsta galva. Ir abu medžiai, kryžmai sudėti, pasiliko kyboti tarp dangaus ir žemės.

Reikalas blogėjo. Kirtėjai murmėjo ir keikėsi. Jie parinko kitą, dar storesnę, ir pradėjo kirsti. Ši buvo per arti, dar neįsibėgėjusi pasiekė kybančius medžius, persisvėrė, viršūnė susmego į sniegą, o pakilęs kamienas pradėjo nuožulniai slysti žemyn.

— Bėkit! — šaukė kirtėjai vieni kitiems.

Vyrai, kaip pabaidyti elniai, pašoko per sniegą. Bet medžio šaka užsikirto už šakos, ir ši garbinga miško gyventoja su skaudžia panieka buvo priversta mirties lauke gulėti kojom į viršų.

Įnirtę kirtėjai nuleido dar dvi egles, bet ir šios paliko medžių tinkle.

Jie jau nebesikeikė. Išnyko drąsa ir pasitikėjimas, nes čia nebebuvo nė vieno medžio, kurį galėtų pakirsti be pavojaus ir su triukšmu nuleisti ant šio žalio vainiko.

Beliko viena išeitis: reikia kirsti beržas. Bet šis darbas buvo tikrai pavojingas, nes tokio svorio spaudžiamas medis gali lūžti vos tik pradėjus kirsti. O šitaip palikti negalima, nes dėl tų kelių medžių jie netektų visos savaitės uždarbio, o gal dar ir pabaudą gautų.

Bet jie visi kaklus ištempę žiūrėjo į kybančius medžius ir laukė, kaip žąsys, bene nusileis debesys. Vienas kitas nuklampojo prie beržo dar kartą įsitikinti, kaip stipriai įkliuvusios eglės. Stora beržo šaka, matyt, nuo paskutnio smūgio jau buvo kiek įplyšusi ir kiekvienu momentu galėjo lūžti, paleisdama visą milžinišką naštą. Kirtėjas atbulas pašoko, tarsi nuodingą gyvatę pamatęs.

— Stipriai laikosi? — klausė toliau stovintieji.

— Šaka įplyšusi.

— Įplyšusi!

— Kad taip dar nors viena eglė — dabar jau tikrai numuštų!..

— Bet eglės neatneši.

— Reikia kirsti beržas, nieko nepadarysi...

— Kirskite, kad norit, aš — ne.

— Aš taip pat nekirsiu.

— Nekirsi — negausi uždarbio. Šeštadienį ir kauks žmona, kad nėra kas valgyti...

Kirtėjai tūpčiojo po sniegą, širdo ant medžių, pyko vieni ant kitų, keikėsi, kas po kojų pasitaikė.

Staiga vienas jaunas kirtėjas sušuko, lyg išganymą suradęs:

— Adomėlis nukirs!

Visi sužiūro į tą pusę, kur vienas palikęs Adomas ramiai sau skuto popiermalkes. Visų veidai nušvito. Nukirs, nenukirs, bent bus dabar ant ko pyktis išlieti.

— Stuobris žvirbliams tūpti! Mes čia visą valandą triūsiam, o jis...

— Kitam tai nė pūko jis nepakels.

— Dienas ir naktis dirba ir vis tiktai sau.

— Naujų rūbų jam reikia... Gražesnis už saulę... Žaltys!

Vienas kirtėjas atitempė Adomą.

— Nori, kad išbrauktumėm iš kirtėjų skaičiaus?

Adomas baikščiom akim peržvelgė vyrus.

— Kodėl?

— Todėl, kad nenori mums padėti. Girdi!

— Dabar už pabaudą turėsi nukirsti šitą beržą. Jei ne — tai ryt nebeateik į darbą! Supratai! — šaukė milžinas vyras ir iškėlė gauruotą kumštį.

Adomas nuėjo prie beržo, ilgai žiūrėjo į jo šakas, ranka padukseno kamieną, sugrįžo pas vyrus.

— Kirskit patys ir man kumščių nerodykit, — pasakė Adomas paraudęs.

Kirtėjai susirūpino. Jie vėl pradėjo plūsti vienas kitą. Ilgai ginčijosi ir šūkavo. Pagaliau vėl priėjo prie Adomo.

Dabar jie pakeitė taktiką.

— Na, būk vyras, Adomėl, būk draugas... Mes tau jau atsilyginsim... Garbės žodis! Aš turiu dvejus rūbus, vieni visiškai dar nieko... Tikėk man, aš tau juos atiduosiu, tik nukirsk beržą.

— Aš kaklaraištį pridėsiu!

— O aš skrybėlę ir baltą apikaklę! Tuomet tikrai būsi gražesnis už saulę...

Kalbėjo vyrai Adomui į ausį, tapnojo jam per petį, vadino geriausiu draugu ir prieteliu.

Adomas nusišypsojo, nuėjo prie beržo, dar kartą gerai jį apžiūrėjo, sugrįžęs tarė:

— Taip nepaliksi... Nukirsti reikia.

— Štai kur vyras! — šaukė kirtėjai.

Adomas dar lūkuriavo.

— Na, imk kirvį! Parodyk, kad esi vertas mūsų draugystės.

— Bus ir rūbai, ir skrybėlė, ir balta apikaklė.

Adomas paėmė kirvį, apėjo aplink beržą, apmynė sniegą, numetė šakas, kad bėgant po kojų nesipainiotų.

(bus daugiau)

LAIŠKAS IŠ NOTTINGHAMO

Vieną vakarą Jimmy Carterio mama paklausė: „Ar tu jau pagalvojai, ką tu darysi, kai tavo Georgijos valstijos gubernatoriavimo laikas pasibaigs?“

„Būsiu prezidentu,“ atsakė Jimmy.

„Kieno prezidentu?“ vėl paklausė mama..

Įsiviešpatavo nejauki tyla. Po kurio laiko pasigirdo Jimmy nedrąsus balsas: „Jungtinių Amerikos Valstybių...“

Mama pažiūrėjo į savo sūnų, patraukė pečiais ir nuėjo į kitą kambarį.

Po šio pokalbio keliems mėnesiams praėjus, Jimmy, kaip anglo-saksų valstybėse priimta, ėjo iš namų į namus, baladojosi į duris ir kiekvienam atidariusiam sakė: „Aš esu Jimmy Carter, būsiu jūsų prezidentas, jeigu balsuosite už mane“. „Kas tamsta esi?“ — dažnai pasigirsdavo nustebęs balsas. „Aš esu Jimmy Carter, jūsų...“ Jo malonus balsas ir patraukli šypsena dažną priversdavo paprašyti į vidų ir pasikalbėti... Tik šiaip sau, iš smalsumo. Tiek šį paskutinį kartą apie Jimmy.

Sausio 20 d. Jimmy tapo Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentu.

***

Naujasis JAV prezidentas savo įvadinėje, giliomis mintimis nusagstytoje kalboje nepailetė jokių konkrečių krašto arba pasaulio problemų. Jų skaičius praktiškai yra neribotas, todėl pasirinkimas, atrodo, būtų buvęs nesunkus. Bet prezidentas Carter apsisprendė kitaip. Ir ne be pagrindo. Jis kreipėsi į savo tautos visumą, praeities įvykių sukrėstą ir morališkai palaužtą. Turėdami tai galvoje, pasiklausykime atidžiai, ką jis pasakė. Štai kelios ištraukos iš jo kalbos.

„Šios iškilmės yra nauja pradžia, naujas vyriausybės pasišventimas ir nauja dvasia mūsų visų tarpe. Naujas prezidentas gali nujausti naujos dvasios reikalingumą, gali ją apipavidalinti ar suprasminti, bet tik pati tauta gali suteikti jai turinį ir ją įgyvendinti...“

„Visi drauge tad būkime tos naujos dvasios kūrėjais, dvasios, pagrįstos vienybe ir pasitikėjimu vieni kitais ir savimi. Šios naujos dvasios stiprybė sumažins mano silpnumus, sukurs tautos išmintį, kuri išlygins mano klaidas.“

— Tie žodžiai liečia savąją tautą. O štai dar kelios ištraukos iš Carterio kalbos, kurios netiesioginiai liečia ir Lietuvą.

Prileidžiant, **kad Amerikos tauta prisikels iš moralinės depresijos, atsinaujins ir vėl taps dvasios galiūne,** prezidentas toliau kalbėjo:

„Mūsų įsipareigojimai žmogaus laisvės teisių atžvilgiu turi būti nekintami ir nuolatiniai...“

„Mes niekuomet neturime būti abejingi laisvės sužalojimams ir svetur. Aiškių moralinių dėsnių vedini, mes aiškiai stosime tų tautų pusėje, kurios, lygiai kaip ir mes, respektuos individualines žmogaus teises“.

Kai mūsų dvasia bus vėl stipri, tai mūsų tautos pajėgumas bus sveriamas ne tiek ginklų arsenalais, kiek mūsų idealų prakilnumu.“

Taip kalbėjo naujasis JAV prezidentas Carter. Visa jo kalba lietė tik vieną reikalą, bet neabejotinai labai svarbų ir pagrindinį Amerikai ir visam pasauliui. Jis kalbėjo kaip laiko lūkesčių Pateptasis Mesijas. Kas nugalės, ar Mesijo lakus iškalbingumas ir jo sparnuoti geri norai, ar rūsti įvykių realybė — lieka kantriai palaukti.

***

Tai visgi Zbignev Bžezinski (apie kurį buvo rašyta mano paskutiniame laiške) tapo asmeniniu Carterio patarėju krašto apsaugos reikalams. Zbig pradeda toj pačioj vietoj, kur Nixono laikais pradėjo dr. Kissingeris. Zbig, kaip ir Kissingeris, yra svetimšalis, jis yra gimęs Lenkijoje, o dr. Kissingeris — Vokietijoje. Tik dr. Kissingeris bėgo nuo nacių, o Zbig nuo sovietiškųjų komunistų. (Paskutiniame laiške suklydau parašęs, kad Zbig gimė Amerikoj).

Zbig priešingas dr. K. užsienio politikai visų pirma todėl, kad dr. K. pernelyg persistengė draugaudamas su Sovietais ir to pasekmėje pernelyg mažai skaitėsi su kitais. Tai savo ruožtu gimdė nereikalingas politines įtampas kitose pasaulio dalyse, kur galima buvo lengvai apsieiti be jų. Detentės reikšmė tuo būdu buvo pervertinta.

Draugiškus santykius su Sovietais svarbu palaikyti ir toliau, bet tik ne bet kuria kaina. Svarbu, kad kiekvienas suprastų, jog bendradarbiavimas su Sovietais yra tik laiko aplinkybių padiktuotas, o istorijos padiktuotas bendradarbiavimas gali keistis. Zbig iš kitos pusės nemano, kad tomis ribotomis priemonėmis, kurias turi JAV, esamoji Sovietų sistema galėtų būti žymiai pakeista. Čia pat jis visgi pastebi:

„Turint galvoje, kad mūsų politinė sistema yra tikrai demokratinė, premija už bet kokį protingą susitarimą su Sovietais visuomet bus didesnė JAV prezidentui, negu Sovietų Generaliniam Sekretoriui; be to, priešingumai tarp Sovietų ir JAV bet kuriuo atveju sveria tiek daug JAV naudai, kad mes galime leisti sau būti pakantriais.“

Kas liečia komunizmą Vakarų Europoj, Zbig nuomone, jis galėtų būti toleruotinas tiek, kiek jis būtų priešingas stalinizmui ir leninizmui.

Pirmasis JAV užsienio politikos uždavinys esamose ir besivystančiose aplinkybėse turėtų būti draugiškų santykių pagilinimas su Kinija, Japonija ir Vakarų Europa.

***

JAV viceprezidentas Mondel jau buvo Vakarų Europoje ir išvyko. Prieš jam išvykstant iš Vašingtono, vienas žymesniųjų žurnalistų parašė jam laišką. Laiške jis apibūdino bendrą esamą ekonominę ir politinę padėtį Vakarų Europoje ir, neva įspėdamas ar ramindamas, sumini visus svarbesnius sunkumus, su kuriais jam teks susidurti. Štai kelios ištraukos iš to laiško.

„Kiekvienos valstybės sostinėje jūs būsite sutiktas draugiškai. Kiekvienos valstybės sostinėje jums bus įteiktas pluoštas lsegiančių statistinių duomenų, kurie lies nedarbą, infliaciją ir milžiniškus paskirų valstybių deficitus. Bet tai bus tik viena viso liūdnojo vaizdo pusė.

„Vėliau jūs sužinosite, kad tik kelios Vakarų Europos Bendruomenės valstybės verčiasi gana gerai (Vokietija ir Olandija), o likusios jau yra subankrutavusios (nors ir neprisipažįsta) arba bankrutuojančios. Pastarųjų valstybių vadovai ties jums savo rankas, žinoma, draugiškam pasisveikinimui (iš mandagumo), bet tikrumoj tikėdamiesi rasti jūsų rankoj ką nors apčiuopiamesnio.

„Europiečių tarpe šiuo metu vyrauja tokia pažiūra, kad Amerika turėtų būti tuo garvežiu, kuris ištrauktų Europą iš esamos ekonominės depresijos. Europiečiai turi daug įvairiausių sumanymų, kaip Amerika galėtų tai padaryti. Prašau, išklausykite šiuos sumanymus kantriai, bet neskubėkite jų priimti...

„Nelaimei, jūsų belaukiant, Vakarų Europos Bendruomenę ištiko beveik visiškas politinis paralyžius. Jūs todėl nesitikėkite pasiūlymų, kad bet kokie vėlesni sprendimai galės būti vykdomi Vakarų Europos Bendruomenės esamo biurokratinio aparato. Vienas Bendruomenės vadovų vadina savo organizaciją vaikščiojančiu lavonu; kitas sako, kad visų devynių Bendruomenę sudarančių valstybių vyriausybės eikvoja visą savo energiją tik tam, kad išsilaikytų valdžioje... Visgi aš tikiu, kad jūsų apsilankymas pakels Vakarų Europos dvasią ir bus pradžia pastoviam ir vaisingam tarptautiniam bendradarbiavimui.“

***

Jeigu prie visa to pridėsime dar čia nepaminėtus klausimus, pvz. žydų-arabų, Rodezijos, Pietų Afrikos, Angolos, Panamos, Čili, NATO, pasaulio žaliavų ir energijos naudojimą ir kt., tai prezidentui Carteriui tikrai pakaks darbo 4 metams, po 24 valandas kasdien. Miegą teks atidėti vėlesniam laikui...

Taip pat aišku, kad dr. Kissingerio ir S. Sonnenfeldto mažai pasisekę, ypač Sovietų pavergtoms tautoms, nepalankios „detentės“ laikai pasibaigė.

Aišku irgi, kad Rusija nenorės būti nustumta iš primadonos pasaulio scenoje į bet kurią nors ir pirmaujančią, bet antraeilę rolę. Kremlius rūstinsis, ieškos savų kelių, o nepasisekus, ir keršto. **Prezidento Carterio pasisekimas tad pagrindinai priklausys nuo to, kiek jam pasiseks atnaujinti Amerikos dvasią, atstatyti jos moralinę garbę ir tuo pačiu jos autoritetą, kurio vardu pajėgtų vadovauti pakrikusiam Vakarų pasauliui.** O tas tik vienas uždavinys reikalauja didelės asmenybės.

Lietuvio susimąstymui

„Nuo priešistorės laikų lietuviai ir jų giminės prūsai apgyveno Baltijos pakraščius, šimtmečius šias žemes gynė nuo germanų ir slavų antplūdžio, tuo išpirkdami jas labai brangia savo tautos kraujo kaina.“

Iš dr. G. Valančiaus knygos „Lietuva ir Karaliaučiaus kraštas“.

Taigi, ar tik ne laikas būtų ir mums, XX-tojo amžiaus lietuivams, daugiau susidomėti Rytprūsių reikalu?!

Iki pasimatymo čia ir Karaliaučiuje

Stasys Kuzminskas

IEVOS SIMONAITYTĖS SUKAKTIS

Sausio 23 d. klaipėdietė rašytoja Ieva Simonaitytė atšventė 80 metų sukaktį. Ji išgarsėjo dar nepriklausomoje Lietuvoje savo dviejų tomų romanu „Aukštųjų Šimonių likimas“. Vėliau sekė trilogija „Vilius Karalius“, „Paskutinė kūnelio kelionė“, „O buvo taip“ ir kt.

Gyvendama Lietuvoje rašytoja vasaras praleidžia savo gimtajame Klaipėdos krašte, o žiemą atsikrausto į Vilnių.

Simonaitytės raštai verčiami ir į kitas kalbas. Pvz. romanas „Pikčiurnienė“ išverstas į rusų, lenkų, vokiečių, prancūzų, anglų, ispanų ir kinų kalbas.

LKB KRONIKA NR. 23

MOKINIAI ATŽYMĖJO VASARIO 16

Vilniaus 41-os vid. mokyklos VII d klasės mokiniai 1976 m. nutarė atžymėti Vasario 16-ją. Buvo pasiūlyta šventės dieną ateiti į pamokas be pionierių kaklaraiščių, pasirišus tautines juosteles. Keli mokiniai prirašė ant namų šūkius — „Laisvę Lietuvai!“ ir pan.

Mokinė Nagrockytė A. papasakojo apie klasės nuotaikas savo tėvams, o šie visas žinias perdavė saugumui (jie ten ir dirba).

Vasario 17 d. į 41-ją mokyklą atvyko saugumietis Kazlauskas. Buvo tardoma VII d kl. vadovė Varnienė Nijolė ir visi mokytojai, tą dieną pravedusieji pamokas VII d klasėje (Živilė Baltaduonienė, Gražina Kazlauskienė, Janina Petkevičienė ir kt.). Labai aktyviai saugumui talkininkavo mokyklos direktorius Vytautas Banevičius ir užklasinio darbo organizatorė Janina Petkevičienė.

Trimestro pabaigoje mokytojų tarybos posėdyje šalia mokymo reikalų buvo svarstomas dar ir šis klausimas. Mokiniai Vytautas Jusevičius ir Albinas Prakelis buvo tardomi paties direktoriaus visų mokytojų akivaizdoje. Aktyvesniesiems mokiniams buvo sumažintas elgesio pažymys, o klasės vadovei Nijolei Varnienei parašytas papeikimas už profilaktiškai neatliktą darbą.

Direktorius Vytautas Banevičius ir toliau aktyviai reiškėsi pataikaudamas saugumui. Balandžio 18 d. (Velykų I-ji diena) jis organizavo šeštadieninę talką. Kiek žinoma, visos Vilniaus mokyklos šią talką pravedė balandžio 17 d. (šeštadienį), o 41-jai mokyklai teko dirbti sekmadienį.

Panašų aktyvumą parodė ir užklasinio darbo organizatorė Janina Petkevičienė, atėmusi iš mokinės Simonaitytės dienoraštį ir ji perdavusi direktoriui. Šis dienoraštį atidavė saugumiečiui Kazlauskui.

Iš dienoraščio paaiškėjo, kad mergaitė yra tikinti. Direktorius Banevičius, prieš apklausinėdamas mokinę Simonaitytę, griežtai įsakė į jo klausimus atsakyti tik tiesą, nes tikinčiam meluoti negalima. Tuomet pateikė tokius klausimus: kokią bažnyčią lankai? Kokius ten matei kunigus? Ar dalyvavai procesijoje. Gal kunigas duodąs pinigų? Iš kur pirkusi maldaknygę?

41-je mokykloje darbo atmosfera pasidarė slogi. Saugumo akys braunasi į intymiausius mokytojų ir mokinių sąžinės dalykus.

PO PIETŲ KRYŽIUMI

AVA SAUDARGIENĖ

Blezdingėlė

Pas mus atėjo vasara. Dangus mėlynas ir karštas. Įkaitęs asfaltas gatvėse suminkštėjo ir moteriškų batukų kulnys palieka pėdsakus. Oras dreba nuo karščio. Plati Martin Plaza pasipuošė šviesiomis vėliavomis. Vidudienio saulės spinduliai tiesiai krito ant galvų; nemetė šešėlių masyvūs turtingiausios Sydney's gatvės bankų ir draudimo įstaigų mūrai. Fontano sidabrinės kaskados mirgėjo, bet jų purkšlės bematant virto garais ir nevėsino oro.

Tokią tai dieną Martin Plaza, Sydney's centre išsirikiavo grakščiame šokyje lietuviškos blezdingėlės.

Viena —— dvi —— trys —— aštuonios poros! Tropikinio dangaus ryškioje šviesoje jų rūbai sužydi kaip gėlynas. Saulė pabrėžia tulpių, grėblelių, saulučių, dobilėlių spalvas, išryškina nublukusias. Mūrai aukšti, vienas prie kito prisiglaudę, bet saulės nepaslepia, karšti spinduliai kaitina, džiovina šokėjų veidais varvantį prakaitą.

Sydney švenčia vasaros festivalį. Jis prasidėjo senų metų pabaigoje ir tęsis iki sausio pabaigos. Operos rūmuose, miesto aikštėse ir parkuose, senoje turgavietėje orkestrai, dainininkai, šokėjai ir komedijantai linksmina atostogaujantį miestą. Festivalio dalyvis yra Kanados lietuvių tautinių šokių grupė Gyvataras.

Miesto centre turtinga, plati Martin Plaza. Jon suplaukė pietų metu tarnautojai, apleidę savo raštines, pirkėjai, suvažiavę pavartyti ir progai pasitaikius nusipirkti numušta kaina niekutį, motinos su atostogaujančiais vaikais. Ir visi Sydney's lietuviai sustojo pasveikinti ir pasižiūrėti Kanados lietuvių šokėjų.

Gyvataro grupė su savo vadove G. Breichmaniene atvažiavo į Australijos lietuvių dienas. Kas dveji metai vyksta lietuvių kultūrinė šventė. Suvažiuoja apylinkių chorai, tautinių šokių grupės, menininkai ir visuomenininkai parodyti dviejų metų derlių. Šiais metais lietuvių dienos vyko Melbourne. Po dviejų metų ši garbė teks Sydney miestui. Iš užjūrių atvažiavo solistai M. Linkevičiūtė, B. Prapuolenis ir Gyvataras, tautinių šokių grupė. Atlikę savo programą lietuvių dienose, šokėjai sustojo pas mus prieš išvažiuodami į Kanadą.

Šoko šokį vieną po kito, vasaros saulės kaitinami. Skambiai nuplaukė jaunos, tautiniais rūbais pasipuošusios pranešėjos balsas per plazą. Maloniu aidu atsiliepė širdyje lietuviški vardai anglų kalba. Žiūrovai australai entuziastiškai plojo. Jiems Lietuvos vardas, iš dalies jos istorija ir geografija, žinomi iš to laiko, kai lietuvių bendruomenė kovojo prieš darbiečių vyriausybės pripažinimą okupuotų Baltijos valstybių Sovietų Sąjungai. Publikos simpatijos buvo su baltais. Ir lietuviškų šokėjų šokiai po australišku dangumi sukėlė užtarnautas ovacijas.

Kepurinę sekė Gyvataras, po jos Malūnas, Blezdingėlė. Publika karštai plojo, lietuvių veidai švietė.

Patenkinti savo išvyka? Klausiau šokėjų. Taip! Šaukė šokėjos, džiūgavo šokėjai, o jaunos akys spindėjo nemeluotu džiaugsmu.

„Norėčiau pasilikti Australijoje“, šnabžda Anelė Kaminskaitė, jauna mokytoja, o akys žiūri ne į mane, bet į liekną, kaip ąžuoliukas, Melbourno lietuvių sūnų, atlydėjusį Anelę net į Sydney.

Jolanta Jakubėnaitė dėkojo už malonų priėmimą visiems Australijos lietuviams: „Čia žmonės tokie draugiški!“

O kaip mūsų karščiai? „Puiku! Nenorime grįžti į šaltą Kanadą!“ Šaukė šokėjai. Meluoja, ar ne? Akyse spindėjo tiesa, kai šluostė prakaitą, varvantį per veidą.

Lėšas savo kelionei daugumoje šokėjai patys sutelkė, dirbdami pripuolamus darbus ir uždirbtus pinigus nešdami į bendrą kasą, o dalį išlaidų padengė Kanados vyriausybė.

„Į šaltą Kanadą iš Australijos išsivežam karštą, saulėtą dangų, o paliekame savo širdis“. Ašarotomis akimis atsisveikino šokėjai Sydney's aerodrome.

Kanados ir Australijos lietuviškas jaunimas, nors ir gimęs skirtinguose kraštuose, susitikime pasijuto priklausą vienai tautai.

Granville's tilto tragedija

Gelbėjimo būriai dirba nuo pat ryto katastrofos vietoje. Iki pietų iš sutriuškintų vagonų surinkta keturiolika lavonų ir šešiasdešimt sužeistų. Tiems, kurių negalima buvo ištraukti iš griuvėsių, medikai teikė pirmą pagalbą vietoje, chirurgai darė amputacijas. Kunigai guodė sunkiai sužeistus ir mirštančius. Sužeistųjų kančias ir gelbėtojų darbą sunkino karšta saulė, o vėliau staiga iškritęs lietus.

Sutemusatvyko nauji būriai geležinkelio pareigūnų, policininkų, gydytojų, sanitarų, sesučių pavaduoti per dieną dirbusius. Į ligonines jau sugabenta 80 sužeistų ir surinkta 36 žuvusieji. Bet dar neprieita prie trečio ir ketvirto vagono, ant kurio užgriuvo 200 tonų cementinis tiltas ir priplojo prie žemės. Abu vagonai buvo perpildyti keleivių, važiuojančių rytmetį į darbą. Gelbėtojai, giminės ir draugai stovėjo ir bejėgiškai žiūrėjo į cementinį kapą.

Traukinio nelaimė, tur būt didžiausia šios rūšies, įvyko Sydney's pramoniniame priemiestyje Granville, didelėje susisiekimo kryžkelėje, kur po cementiniu tiltu eina gelžkelio bėgiai. Dėl neišaiškintos priežasties Mėlynųjų kalnų aštuonių vagonų greitojo traukinio lokomotyvas nušoko nuo bėgių, trenkė į plieno atramą, palindo po tiltu ir išvirto. Sukrėstas tiltas sukrito ant trečio ir ketvirto vagonų, palaidodamas keleivius. Traukinyje buvo apie 600 keleivių, kasdien važiuojančių iš kalnų į Sydney darbams.

Traukinys važiavo laiku, rinkdamas keleivius mažose kalnų stotelėse. Buvo giedras, malonus rytas. Laimingai pasiekė pirmuosius Sydney's priemiesčius. Pravažiavus Granville's stotį, įvyko katastrofa. Keleiviai nesuprato, kas įvyko. Praeiviai matė griuvantį tiltą, per kurį tuo metu važiavo trys automobiliai.

Netrukus atvyko greitoji pagalba. Tik negalėjo prieiti prie trečio ir ketvirto vagono, kuriuos palaidojo Granville's tiltas, statytas 1956 m. (33 m ilgio, 18 m pločio, vienalytė cemento masė ant plieninių ramsčių).

Kitos dienos rytą atvyko elektriniai grąžtai, didžiuliai kranai, pradėjo piauti tiltą dalimis ir kelti plokštes. Niekas jau nesitikėjo rasti gyvų tame karste. Visus sukrėtė vaizdas krūvos jaunų vyrų ir merginų lavonų.

Katastrofos rezultatai baisūs: žuvo 82 keleiviai, daugumoje jauni vyrai ir merginos; ligoninėse paguldyta 90 sužeistų.

Paskelbus mirusiųjų sąrašus, ieškojau pažįstamų pavardžių. Lietuviškų pavardžių nebuvo. Lietuvių, gyvenančių kalnuose 80 km nuo didmiesčio, kaip ir nėra.

„ŠVIESA“ PORTUGALIJOJE

Portugalijoje neseniai vyko Sov. Sąjungos kultūrinės dienos. Jose dalyvavo ir Vilniaus pedagoginio instituto liaudies dainų ir šokių ansamblis „Šviesa“. Buvo surengti aštuoni koncertai įvairiuose šalies miestuose.

DAUG SKENDUOLIŲ

Praėjusiais metais Lietuvoje nuskendo 417 žmonių. Iš jų daugiau kaip 100 nuskendo nesutvarkytose po statybų duobėse ar šuliniuose. Tokių pavojingų duobių esą apie 700, o apie 11.000 neuždengtų šulinių rasta gyvenviečių sodybose.

Herceno leidykla

Carų laikais, kaip ir dabar, Rusijoje būta šviesuolių, kurie kovojo prieš valdžios smurtą. Negalėdami savo tėvynėje laisvai veikti, jie dažnai turėjo pasitraukti į užsienį. Vienas iš tokių kovotojų prieš caro valdžią buvo Aleksandras Hercenas (1812-1870), rusų visuomenininkas, rašytojas ir žurnalistas. Jis, gyvendamas Šveicarijoje ir Anglijoje, leido laikraščius „Severnaja Zvezda“ ir „Kolokol“, kurie (kaip vėliau ir mūsiškė „Aušra“ ir „Varpas“) buvo slaptai gabenami į tėvynę.

Kova dėl laisvės Rusijoje, deja, nepasibaigė caro nuvertimu, kaip galvojo Hercenas ir jo bendraminčiai. Todėl dabar atsirado nauji hercenai: Solženicynas, Amalrikas, Sacharovas, Kovaliovas, Tverdochlebovas ir šimtai kitų, kurie tęsia kovą dėl rusų tautos laisvės.

1969 m. gegužės 19 d. Amsterdame, Olandijoje, buvo įsteigta knygų leidykla, pavadinta praėjusio šimtmečio laisvės kovotojo vardu. Tai Herceno Fondas, leidžiąs Sov. Sąjungoje parašytus kūrinius, kurie dėl cenzūros ten negalėjo būti paskelbti. Fondo vadovybę sudaro istorijos ir rusų literatūros profesoriai: olandas Karel van het Reve, anglas Peter Brian Reddaway ir kiti. Jie diskutuoja rusų kultūros klausimus, rašo straipsnius, knygas, pasirodo televizijoje, o svarbiausia — leidžia rusų kalba knygas, kurios, panašiai kaip Herceno „Kolokol“, gal tik kitais keliais, keliauja į Rusiją.

Herceno leidykla išleido Amalriko „Ar Sov. Sąjunga išliks ligi 1984 metų?“, „Straipsniai ir laiškai“, Danielio — „Eilėraščiai iš nelaisvės“, „Sov. Sąjungos demokratinio sąjūdžio programa“, Medvedevo — „Knyga apie socialistinę demokratiją“, „Politinis dienoraštis“ ir Tatjanos Chodorovič — „Leonido Pliuščo ligos istorija“.

Herceno leidykloje dirba vien tik Vakarų europiečiai, kurie domisi Rusijos problemomis. Jie gauna rankraščius tiesiog iš disidentų Rusijoje, ir pagal galimybes juos spausdina. Dėl lėšų stokos, spausdina tik įdomesnius dokumentus bei kūrinius. Kaip pastebėjo prof. Reve, Herceno Fondo direktorius, daugelis rusų galvoja, kad Vakaruose žmonės laukia storų rankraščių, ir kad visi tokie kūriniai tuoj pat bus atspausdinti. Deja, storų knygų išleidimas brangiai kainuoja, o pirkėjų trūksta. Todėl Herceno Fondas leidžia plonesnes, bet įdomias knygas. Tik apie pusę gautų rankraščių spausdinama, kiti perduodami kitoms leidykloms.

Herceno leidyklos veikla ribojasi knygos išleidimu ir jos pardavinėjimu. Turistai, važiuoją į Rusiją, kartais nusiperka keletą egzempliorių ir juos nuveža į Sov. Sąjungą. Bet pati leidykla tokiu platinimu neužsiima.

Paklaustas, kaip jis vertina liberalizaciją Sov. Sąjungoje, prof. Reve atsakė:

— Mūsų nuomone, sistemos sušvelnėjimą rodo tas faktas, kad Vakaruose išleidžiamų knygų autoriai vis dar yra laisvi. Prieš deimtį metų tai būtų neįmanoma. Tai yra liberalizacija, kuri, deja, vyksta labai lėtai. Jeigu ji vystysis tuo pačiu tempu ir toliau, tai už trisdešimties metų padėtis mažai kuo skirsis nuo dabartinės. Ji pasiektų tokio laipsnio, kaip buvo paskutinėmis gen. Franko dienomis Ispanijoje. Tačiau vistiek tai yra šiokia tokia liberalizacija. Kaskart vis daugiau ir daugiau knygų yra išleidžiama Vakaruose, ir galop turėtų pasirodyti didesnės vertės knygų. Aišku, jau dabar yra išleista daug gerų knygų, bet aš laukiu istoriko, ar literatūros istoriko, socialogo, ar ekenomisto, kuris išleistų Vakaruose ką nors tikrai reikšmingo...

Kalbėdamas apie 1967-68 metus, kada jis buvo olandų laikraščio korespondentu Maskvoje, prof. Reve pasakė:

— Nuo to laiko daug kas pasikeitė. Pirmiausia, Vakarų žurnalistai Maskvoj mažiau bijosi. Mano laikais jų ten buvo apie 300, bet tik trys-keturi turėjo drąsos nueiti pasikalbėti su disidentais ir parašyti straipsnį... Dabar yra kitaip. Sacharovas kviečia spaudos konferenciją, ir visi susirenka. Dabar taip pat padidėjo susidomėjimas disidentais, ir joks laikraštis negali nutylėti, ką jie sako. Net tie žurnalistai, kurie bijojo, dabar yra priversti nueiti ir pasiklausyti, ką sako Sacharovas...

Tad naujų hercenų mintys, kad ir aplinkiniais keliais, pagaliau pasiekia Sov. Sąjungos gyventojus. Jeigu ne per žaliąją sieną, tai eterio bangomis...

K.

MIRĖ DAIL. J. BURAČAS

Sausio 15 d. Kaune mirė žinomas Lietuvos dailininkas Jonas Buračas (78 m. amžiaus). Meną studijavo Kaune, Paryžiuje ir Berlyne. Ypatingai mėgo savo paveiksluose vaizduoti Lietuvos gamtos grožį. Jo kūriniai, pasak N. Tumėnienės, tai savotiška Lietuvos gamtos enciklopedija. Iš viso jis esąs sukūręs daugiau kaip penkis tūkstančius paveikslų.

LENINO ORDINAI MELŽĖJOMS

„Tiesa“ (Nr. 14) paskelbė žemės ūkio pirmūnų apdovanojimą medaliais ir ordinais. Lenino ordinais apdovanotų kolūkiečių ten surašyta 95. Iš jų 36 ordinai teko karvių melžėjoms ir kiaulių ar kitų gyvulių šėrikams ar šėrikėms. O kiek išdalyta įvairių medalių ir garbės raštų!

Europos Lietuvių Kronika

AUKOS

Lietuviškajai spaudai paremti aukojo: M. Miniauskas — 5.00 sv., J. Vrubliauskas — 5.00 sv., V. Čekauskienė — 3.54 sv., L. Songaila — 2.00 sv., A. Mameniškis — 1.50 sv., D. Gintas — 1.50 sv., A. Paulauskas — 1.50 sv., S. Žilinskas — 1.50 sv., J. Bedulskis — 1.00 sv., M. Juknevičius — 0.50 sv., P. Burkevičius — 0.50 sv., L. Sličius — 0.50 sv., V. Andriulis — 0.50 sv.

Tautos Fondui aukojo:

A. Jasikas — 10.00 sv., E. Tamašauskas — 5.00 sv., P. Senvaitis — 2.00 sv., S. Surgautas — 5.00 sv.

LONDONAS

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖS 59-TOSIOS METINĖS

Vasario 13 dieną, sekmadienį, Londono ir jo apylinkių lietuviai švenčia Vasario 16 59-tąsias metines. Šventė prasideda 11 valandą pamaldomis Lietuvių bažnyčioje, 21 The Oval, Hackney Rd., E9, kurias užprašė Lietuvos Atstovas Vincas Balickas.

Pavakaryje, 5 val., bus akademinis minėjimas Bishopsgate Hall, 230 Bishopsgate, London, EC2 (netoli Liverpool geležinkelio stoties).

Kalbės Lietuvos atstovas V. Balickas. Meninėje dalyje dalyvauja solistė Vida Gasperienė iš Nottinghamo, tautinių šokių „Lietuva" grupė ir Londono lietuvių choras, vedamas Justino Černio.

Londono ir jo apylinkių lietuviai kviečiami dalyvauti pamaldose ir minėjime.

D. B. Lietuvių B-nės Krašto Valdyba

NOTTINGHAMAS

VASARIO 16 MINĖJIMAS

Vasario 12 d., šeštadienį, 6.30 val. ukrainiečių klubo salėje, 30, Bentnick Rd. ruošiamas Vasario 16 minėjimas.

Programoje paskaita ir įvairi meninė dalis.

Kaip jau anksčiau buvo su kitų kolonijų skyriais kalbėta ir spaudoje užsiminta, vidur. Anglijoje rengiamas tik vienas Vasario 16 minėjimas Nottinghame. Todėl kviečiame visas lietuvių kolonijas gausiai atsilankyti dideliais būriais ar pavieniui su draugais. Tilpsime visi. Nepasigailėsim apsilankę.

DBLS Nottinghamo skyriaus valdyba

PAMALDOS UŽ LIETUVĄ

Vasario 16-toje pamaldos už Lietuvą Lietuvių Židinyje bus 8 val. vak. Visi maloniai kviečiami pamaldose dalyvauti.

LEIGH

DBLS NARIŲ SUSIRINKIMAS

DBLS Leigh skyrius šaukia metinį narių susirinkimą, kuris įvyks vasario 12 dieną, 6.30 val. p. p., White Lion Hotel, Leigh Road, Leigh. Bus renkama nauja skyriaus valdyba ir revizijos komisija. Bus svarstomi visi einamieji reikalai.

Narius ir visus prijaučiančius prašome kuo skaitlingiau dalyvauti.

Skyriaus valdyba

BRADFORDAS

VASARIO 16 MINĖJIMAS

Vasario 19 d., šeštadienį, Vyčio klube renigamas Vasario 16 minėjimas.

D. Banaičio paskaita. Vietos jaunimas atliks meninę dalį.

Kviečiame visus atsilankyti.

DBLS Bradfordo skyr. valdyba

KLUBO NARIŲ SUSIRINKIMAS

Bradfordo Lietuvių Vyčio klubas sausio 30 d. savo gražioje, tautinėmis spalvomis išpuoštoje klubo salėje turėjo metinį visuotinį narių susirinkimą. Susirinkimui pirmininkavo J. Reinys, sekretoriavo V. Ignaitis.

Iš klubo valdybos pranešimo matėsi, kad praėjusiais metais jis nuveikė didelius darbus. Klubo viduje padarytas remontas, kaštavęs nemažas pinigų sumas. Taip pat Vyčio klubo valdyba užbaigė senuosius metus su gana didoku pelnu.

Į naująją šių metų Vyčio klubo valdybą išrinkti šie asmenys: J. Adomonis — pirmininkas, St. Grybas — vicepirmininkas, V. Gurevičius — sekretorius, V. Kalpokas — ižd., A. Leščinskas — kultūr. pareng. vadovas. Valdybos nariai: F. Adomonis ir J. Reinys. Kandidatais liko A. Gudas ir A. Bučys. Revizijos komisija: P. Jakubėnas, J. Tamašiūnas ir S. Vaicekauskienė. Kandidatas — Iz. Laucius.

Sumanymuose St. Grybas siūlė šiais metais plačiai paminėti Vyčio klubo dvidešimtmetį. Tai pavesta atlikti klubo valdybai. Susirinkimo pirmininkas J. Reinys, baigdamas susirinkimą, padėkojo buvusiai klubo valdybai už atliktus darbus ir palinkėjo sėkmės naujai išrinktajai valdybai.

J. R-nys

KETTERINGAS

SUSIRINKIMAS

Vasario 18 d., penktadienį, 7 val. vak. šaukiamas DBLS Ketteringo-Corbio skyriaus metinis susirinkimas. Vieta bus pranešta vėliau.

Visus narius ir svečius maloniai prašome susirinkime gausiai dalyvauti. Bus renkama nauja valdyba, nes senoji atsisako amžiaus sumetimais.

Skyriaus valdyba

MANCHESTERIS

VASARIO 16 MINĖJIMAS

DBLS Manchesterio skyriaus valdyba vasario 26 dieną, 6 val. po pietų Manchesterio Lietuvių Socialinio klubo patalpose ruošia Vasario 16 minėjimą.

Pasakitą skaitys DBLS Centro valdybos pirmininkas J. Alkis.

Sekmadienį, vasario 27 d., 11 val. Šisters of Notre Dame koplyčioje bus pamaldos už kenčiančią Lietuvą. Manchesterio ir apylinkių lietuvius kviečiame ir kartu prašome kuo gausiau dalyvauti minėjime ir pamaldose.

Skyriaus valdyba

NAUJA DBLS SKYR. VALDYBA

Sausio 22 d. DBLS Manchesterio skyrius turėjo MLS klube savo metinį visuotinį narių susirinkimą, kuriame aptarė skyriaus reikalus ir išrinko naują valdybą 1977-tiems metams.

Susirinkimą atidarė skyr. pirm. A. Jaloveckas. Pirmininkavo A. Pupelis, sekretoriavo A. Podvoiskis.

Iš valdybos pranešimų paaiškėjo, kad valdyba 1975-76 metų bėgyje turėjo 693.84 sv. pajamų ir 585.88 sv. išlaidų. Didelę pajamų-išlaidų dalį sudarė „Aušros" koncertas Manchesteryje. Surengė Vasario 16-tos ir Tautos šventės minėjimus. Glaudžiai bendradarbiavo su kitomis organizacijomis.

1977-tųjų metų valdybą sudaro: pirm. — Ant. Jaloveckas, sekr. — K. Seteponavičius, ižd. — A. Jakimavičius. Kandidatais liko A. Pupelis ir V. Kupstys.

Revizijos Komisija: S. Lauruvėnas, K. Murauskas ir L. Puras.

Skyr. pirm. A. Jaloveckui pasiūlius, visi vienbalsiai V. Kupstį, kaipo daug pasidarbavusį DBLS Manchesterio skyriui, išrinko skyriaus garbės nariu.

Naujai valdybai linkime sėkmės.

NAUJA RAMOVĖNŲ VALDYBA

Sausio 30 d. LKVS-gos „Ramovės" Manchesterio skyrius turėjo MLS klube savo metinį visuotinį narių susirinkimą, kuriame aptarė skyriaus reikalus ir išrinko naują valdybą 1977-tiems metams.

Susirinkimą atidarė skyr. pirm. K. Murauskas. Pirmininkavo A. Pupelis, sekretoriavo V. Motuza.

Iš pirmininko pranešimo paaiškėjo, kad skyriaus veikla buvo gyva. Surengė Dariaus ir Girėno (su Skotijos lietuvių koncertu) ir Liet. kariuomenės šventės minėjimus; suruošė išvyką pas Skotijos lietuvius; padėjo vainiką prie Eccles už laisvę žuvusiems kariams paminklo ir prisidėjo prie kitų organizacių veiklos. Naujų narių įstojo 5, mirė — 1.

Šių metų valdybą sudaro: pirm. — K. Murauskas, vicepirm. — V. Kupstys, kultūros reik. vedėjas — J. Pilipavičius, sekr. — A. Podvoiskis ir ižd. — A. Jakimavičius. Kandidatais liko K. Pažėra ir V. Bernatavičius.

Revizijos Komisija: S. Lauruvėnas, V. Motuza ir J. Šablevičius. Kandidatas — J. Milaknis.

Naujai valdybai linkime sėkmės.

A. P-kis

Brazilija

— Brazilijos Lietuvių **Jaunimo Sąjunga** paskutiniame praėjusių metų „Mūsų Lietuvos" numeryje paskelbė atsišaukimą vietos kalba į jaunimą, kviesdamas į bendrą darbą. Sąjungos pirmininkas yra Arnaldas Zizas. Pirmieji šių metų nutarimai liečia vaikų ir jaunimo stovyklas, jų organizavimą, kultūrinių temų pasikalbėjimus ir tarpusavio suartėjimą.

— 1976 m. gruodžio 6 d. Pasaulio Lietuvių **Inžinierių ir Architektų** Sąjungos Brazilijoje skyrius peržvelgė savo dviejų metų nuo įsikūrimo veiklą ir išrinko naują valdybą. Jon įeina pirm. inž. Algirdas Idika, sekr. inž. Leonardas Mitrulis ir ižd. inž. Algimantas Žibas.

— 1976 m. gruodžio 29 d. po ilgos ir sunkios ligos mirė S. Paulyje **estų konsulas dr. Ferdinand Saukas.** Jis buvo didelis lietuvių draugas, konsulato patalpose nuolat buvo pabaltiečių susirinkimai, jis buvo vienas „Boletin Baltico" leidimo skatintojų ir rėmėjų.

Po konsulo mirties estų konsulatas dar neužsidarė, tačiau liūdesy liko ne tik estų, bet ir latvių ir lietuvių kolonijos Brazilijoje.

— **H. Adomavičius,** Brazilijos žibalo kompanijos Petrobras inžinierius neseniai padarė naują kontinentalinės platformos žibalui gręžti projektą. JAV naftos ieškojimo ir gręžimo darbų organizacijos specialistai tą projektą ne tik priėmė, bet dar atsiuntė ir specialų pagyrimo lapą inž. Adomavičiui.

— Po ilgų ieškojimų ir svarstymų pagaliau Brazilijos lietuviai jau įsigijo savo **jaunimui stovyklavietę** netoli nuo S. Paulo. Vieta tikrai gera, labai aukštoje vietoje ir skaitoma šio miesto apylinkėje pati tinkamiausia privatiems klubams. Šalia stovyklavietės dar manoma įsteigti seneliams namus ir nedidelį apie 50 gyventojų lietuvišką kaimą — vasarvietę. Žemė pirkta Brazilijos Lietuvių Jaunimo Sąjungos ir Braz. Liet. Katalikų Bendruomenės vardu. Jaunimo Sąjungai laikinai atstovauja Brazilijos Lietuvių Bendruomenė. Pirkimo dokumentai pasirašyti 1976 m. lapkričio 29 d.

Alf. D. Petraitis

VOKIETIJA

MIRĖ ADELINA WEIHER

Adelina Weiher (Veiherienė) — Hiršaitė buvo gimusi 1890 m. vasario 2 d. Tolkūnų kaime, Marijampolės apskr. Mirė Hanau ligoninėje 1977 m. sausio 24 d.

Palaidota sausio 27 d. Erlensee-Langendiebach kapinėse. Laidojimo apeigas atliko kunigas Soenning iš Erlensee-Rickingen 2 ir kunigas Fr. Skėrys iš Mannheimo. Laidotuvėse dalyvavo apie 100 žmonių. Kapą puošė apie 20 vainikų, kuriuos padėjo giminės ir tautiečiai iš Hanau ir apylinkių.

1941 m. Veiherių šeima kaip repatriantai atvyko į Vokietiją. Lietuvoje jie turėjo Šlavančių kaime puikų ūkį ir kalvę.

Atvykusi į Vokietiją, visa šeima apsigyveno Pomeranijoje. Sūnus paėmė į vokiečių kariuomenę. 1945 m. ji su vyru ir dviem dukrom iš tenai grąžinta atgal į Lietuvą ir apsigyveno savo ūkyje Šlavančių kaime. 1957 m. mirė jos vyras ir palaidotas Šlavančių kapinėse.

1959 m. kaip repatriantai antru kartu su dviem dukrom atvyko į Vakarų Vokietiją. Per pereinamąją stovyklą Friedlande jie pateko į Hanau stovyklą ir iš čia į Erlensee-Langediebach, Waldsiedlung. Veiherių šeimoje iš viso šeši vaikai: dvi mergaitės ir keturi sūnūs. Du sūnūs ir dvi dukros gyvena Vokietijoje, vienas sūnus Chicagoje ir vienas sūnus kaip belaisvis žuvo Vorkutos stovykloje Rusijoje.

Šermenų susirinko daugiau kaip 50 žmonių. Vietos vokiečių evangelikų liuteronų kunigas Soenning pasidžiaugė, kad lietuviai, Lietuvos vokiečiai ir klapėdiečiai tarp savęs taip draugiškai ir darniai sutaria visuose reikaluose. Kaip padėką už tartą žodį ir pirmą pasimatymą su kunigu Soenning kunigas Fr. Skėrys padovanojo mūsų garbės senjoro kunigo A. Gelžiniaus išleistą knygą vokiečių kalba „Lutherische Kirche Litauens".

Velionė buvo susipratusi evangelikė ir lankė kunigo Fr. Skėrio lietuviškas pamaldas Hanau mieste.

Visi jie dalyvaudavo lietuviškuose renginiuose ir visuomet buvo patenkinti tarp savo brolių ir seserų. Tarpusavyje jie kalbėdavosi tik lietuviškai ir jautėsi kaip tėviškėje savo vaikų tarpe, kurie mamytę labai mylėjo. Vaikai priklauso Hanau apylinkės Lietuvių bendruomenei.

Fr. Sk.

LIETUVIŲ — RUMUNŲ VAKARAS

Sausio 21 d. Muencheno priemiestyje Puchheim įvyko jungtinis lietuvių-rumunų tautinių šokių vakaras, kurį suruošė vietos liaudies universiteto (Volkshochschule) vadovybė. Abi Muencheno grupės pakaitom atliko po šešis tautinius šokius. „Ratuko" seniūnė, Kristina Pauliukevičiūtė supažindino klausytojus su Lietuvos istorija, atkreipdama dėmesį į lietuvių kalbos reikšmę filologijoje. Savo pranešimą Kristina užbaigė lietuvių tautinių šokių charakteristika, atspindinčia tautos bruožus bei kaimo buitį.

Panašiu būdu rumunai nušvietė savo tautos didvyrišką praeitį.

Nors šokiai sekė vieni po kitų, tačiau savo skirtingu pobūdžiu ir įvairiapusiškumu jie originaliai nuspalvino vakaro programą. Po koncerto lietuvių ir rumunų jaunimas draugiškai pabendravo prie apvalaus stalo, nuspręsdami ir toliau tęsti bendrus pasirodymus.

V.

LIET. SODYBA

DBLS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

Vasario 20 d., sekmadienį DBLS Sodybos skyriaus valdyba kviečia atvykti į Sodybą skyriaus narius ir ne narius iš toliau ir iš arti į visuotinį skyriaus narių susirinkimą ir naujos valdybos rinkimą. Tuo pat metu bus pravestas ir Vasario 16-tosios minėjimas be pasilinksminimo.

Skyriaus valdyba

SULAUKITE 100 METŲ!

J. GLEMŽOS GIMTADIENIO ŠVENTĖ

„Europos Lietuvyje" (sausio 11 d., Nr. 2) skaitėme įdomų J. Vilčinsko straipsnį „Jonas Glemža — jubiliatas". Dabartinėje jo gyvenamoje vietoje Hirsau miestelyje, Švarcvalde, buvo suruoštos jo 90 metų sukaktuvės, lietuvišku papročiu užsitęsusios net tris (I. 20 — I. -22) dienas.

Per tas dienas iš visų pusių pasipylė pagarbos pareiškimai, iškėlę jo sukaktuves aukščiau šeimyninio pobūvio. Paaiškėjo, kad jis yra plačiai žinomas garbingas lietuvis tiek vokiečių įstaigoms, tiek ir tarptautinio masto asmenims bei organizacijoms. Mano manymu, jam kitataučių parodyta pagarba teikia pagrindą visiems lietuviams pasididžiuoti ir pripažinti jį garbingu lietuvių tautos atstovu užsienyje. Taip vertindamas jubiliatą, aš ryžausi plačiau aprašyti jo sukaktuves.

(Atsiprašom autorių ir sukaktuvininką, kad dėl vietos stokos aprašymas turėjo būti trumpinamas. Red.).

Vokiečių visuomenė sužinojo apie J. Glemžos 90 metų sukaktį sausio 20 d. per Pietų Vokietijos radijo stotį Stuttgarte iš jos programos „Sie wuenschen — wir spielen", kurioje kasdien sveikinami 90-mečiai ir senesnio amžiaus sukaktuvininkai. Netrukus pasipylė sveikinimai telefonu iš jubiliatą pažįstančių radijo klausytojų vokiečių. Daugelis sveikinimų buvo lydimi per Fleurop siunčiamomis gėlių puokštėmis.

Pirmąją dieną netrūko ir asmeniškų lankytojų — artimesnių kaimynų vokiečių. Žymiausias sveikintojas buvo Hirsau katalikų parapijos klebonas su bažnytinio choro vaikų būreliu, kurie pagiedojo įvykiui pritaikytas giesmes.

Pirmosios dienos išvakarėse prasidėjo sveikinimų srautas telegramomis ir laiškais iš įvairių Europos valstybių ir užjūrio. Iš viso susirinko arti 100 sveikinimų. Peržiūrinėdamas juos, užtikau ne tik žinomų, bet ir niekada negirdėtų asmenų sveikinimų.

Ypatingo dėmesio verti tarptautinio bei valstybinio masto asmenų, įstaigų ir organizacijų sveikinimai. Iš jų minėtini Lietuvos Diplomatijos šefo ministro St. Lozoraičio, Centro ir Rytų Europos Socialistų Sąjungos Centro Londone, Latvijos Socialdemokratų partijos pirmininko Bruno Kalninš (Švedija).

Laiškais sveikino Vokietijos ir JAV socialdemokratų partijų vadovybės.

Iš Muencheno sveikino Pabaltiečių Draugijos Vokietijoje ir savo vardu Draugijos generalinis sekretorius A. Gruenbaum.

Stuttgarto burmistras Rommel prisiuntė gražų laišką, linkėdamas jubiliatui dar daug sveikatingų metų. (Primintina, kad burmistras yra vokiečių didvyrio generolo Rommmelio sūnus).

Sukaktuvininką sveikino taip pat Vokietijos Valdininkų Draudimo Įstaiga iš Berlyno, pranešdama, kad ta proga paskiria jam asmeninę sukaktuvinę dovaną.

Iš daugybės asmeniškų sveikinimų sukaktuvininkas atkreipė mano dėmesį į Lietuvos laikų bendradarbio, dabartinio „Keleivio" redaktoriaus Jackaus Sondeckio (Sondos) ir žinomo veikėjo prof. dr. Prano Zundės, buv. Vasario 16 gimnazijos direktoriaus, laiškus.

Simpatiškai atrodė Vasario 16 gimnazijos mokinių bendras jubiliato, kaip „Labdaros" pirmininko, sveikinimas su daugiau kaip 50 parašų. Ta proga jie padėkojo už DM 300 dovaną sporto įrankiams įsigyti ir palinkėjo jubiliatui sulaukti šimto metų.

Žodžiu sveikino jubiliatą muzikas Valteris Banaitis ir perdavė Lueneburge gyvenančio, 98-tus metus baigiančio savo tėvo Kristupo linkėjimus.

Sausio 21 dieną pradėjo rinktis tolimesni svečiai iš šiaurės Vokietijos, Pfalzo, Šveicarijos. Jie buvo apgyvendinti tam reikalui užsakytame pensione.

Pokylio dieną (I. 22) galima laikyti jubiliato ištvermės bandymo diena. Su pasigerėjimu tenka konstatuoti, kad jis ištvėrė visus sunkumus, kaip tikras jaunuolis.

Į pokylį viešbutyje Kloster Hirsau buvo renkamasi 17 valandą. Į salę besirenkančius svečius sutiko graži sukaktuvininko anūkė su šampanu bei lengvesniais gėrimais. Dauguma svečių žili, baltagalviai, pensininkų amžiaus. Iš šalies žiūrint, jubiliatą buvo galima priskirti prie pačių jaunesniųjų...

Visiems svečiams susirinkus, pobūvio tvarkdarys, inž. Gedionas Šlikas, pakvietė jubiliatą su ponia ir svečius prie stalo.

Po užkandžio žodį tarė tėvas Alf. Bernatonis. Jis trumpai pasveikino jubiliatą, pareikšdamas, kad jo gyvenimas ir darbai visiems gerai žinomi.

Toliau kalbėjo evangelikų kunigas vicesenjoras J. Urdzė.

Vokietijos lietuvių bendruomenės ir savo vardu jubiliatą sveikino jos vicepirmininkas J. Lukošius.

Dr. A. Geručio prakalba susilaukė didžiausio pokylio dalyvių susidomėjimo, kai jis peskaitė ir Lietuvos Diplomatijos šefo sveikinimą, kuriame nurodoma, kiek daug jubiliatas yra prisidėjęs prie Lietuvos pažangos ir gerbūvio kėlimo.

Vokietijos lietuvių bendruomenės Stuttgarto apylinkės valdybos vardu, jubiliatą, kaip garbingą savo apylinkės narį, pasveikino pirmininkė E. Lucienė, linkėdama geros sveikatos, laimės ir sėkmės darbuose ateityje.

Dr. J. Norkaitis sveikino jubiliatą šalpos draugijos „Labdara" vardu, kaip jos steigėją ir nuo jos įkūrimo 1968 metais tebesantį pirmininką.

Jau 15 metų su jubiliatu bendradarbiaująs inž. G. Šlikas priminė, kad šiandien galima švęsti ir J. Glemžos 70 metų lietuviškojo darbo sukaktį. Šiltais žodžiais kalbėtojas apibūdino jubiliato žmonos Zinos vaidmenį jo gyvenime, nes ji buvo jo ramstis darbuose, uoli slaugytoja ligoje ir ramintoja nelaimei ištikus.

Įsitikinęs, kad visiems patinka pasiklausyti asmeniškų atsiminimų apie sukaktuvininko veiklą, tėvas Alf. Bernatonis priminė Vasario 16 gimnazijos perkėmilo į Huettenfeldą laikus. Kai daugelis tuometinių veikėjų gana skeptiškai žiūrėjo į jo sumanymą pirkti tą pilį, jubiliatas atvirai pritarė tam sumanymui ir uoliai tvarkė gimnazijos perkėlimą, mokinių apgyvendinimą ir aprūpinimą. Priminė, kad jubiliatas ir dabar sielojasi gimnazijos reikalais ir per „Labdarą" dažnai sušelpia mokinius. Pakvietęs svečius paremti „Labdarą", kunigas Bernatonis su skrybėle rankose apėjo stalus ir įteikė jubiliatui DM 550 aukų.

Paskutinis žodį tarė pats jubiliatas, pareikšdamas savo pasitenkinimą taip gražiai, kaip niekada pirmiau, praleidęs gimtadienį artimų pažįstamų ir buvusių bendradarbių tarpe. Širdingai apgailestavo, kad dalyvių būrelyje nemato dar daugelio užsieniuose gyvenančių draugų.

Oficialiojo pokylio dalis buvo baigta sugiedant jubiliatui ir poniai Ilgiausių metų! Tikriausia, kad šioje tolimo Švarcvaldo miestelio viešbučio salėje pirmą kartą taip sklandžiai ir garsiai nuskambėjo lietuviška daina...

Sekmadienį (I. 23) Hirsau katalikų parapijos šv. Aurelijaus bažnyčioje kun. Bernatonis atlaikė sukaktuvininko palaimai mišias. Į bažnyčią susirinko dar būrelis ilgiau Hirsau užsibuvusių svečių.

Kiek pažįstu Vokietijos lietuvių bendruomenę, manau, kad kito tokio masto kandidato garbingoms sukaktuvėms joje neturime. Todėl nuoširdžiai pritariu gimnazijos mokinių linkėjimui — Jubiliate, sulaukite šimto metų!

P. Gudelis

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

DĖL SIUNTINIŲ Į BALTIJOS KRAŠTUS

„Tėviškės Žiburiai" Kanadoje mini, kad 20. 12. 76 buvęs darbo ministeris Martin O' Connel Kanados parlamente iškėlė klausimą dėl Sov. Sąjungos uždedamų didelių muitų dovaniniams siuntiniams į Baltijos kraštus.

Anot jo, tokie muitai pažeidžia Kanados — Sov. Sąjungos prekybos sutartį, kartu tai yra dirbtinė užtvara žmonių santykiams, ypač po Helsinkio susitarimo. Tai ciniškas pasipelnymas, o ne prekybiniai mainai pagal didžiausio palankumo sutartį.

Kadangi ir britai yra sudarę didžiausio palankumo prekybiniams mainams sutartį ir pasirašę Helsinkio susitarimą, ar negalėtų mūsų atstovai, susitarę su latviais ir estais, padaryti žygių, kad šis antihumaniškas muitų tarifas būtų žinomas prekybos ministerijoje ir kitur.

Kartu, kalbantieji angliškai, apsirūpinę naujų muitų tarifais (kurie gal galėtų būti išspausdinti ir Europos Lietuvyje), turėtų pasimatyti su savo apylinkės parlamento atstovais, prašydami, kad šis reikalas būtų iškeltas parlamente.

Lietuvis

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

ECCLES — vasario 13 d., 12.15 val.

HUDDERSFIELDE — vasario 13 d., 1 val., St. Joseph's bažn.

BRADFORDE — vasario 20 d., 12.30 val., iškilmingos pamaldos už Tėvynę Lietuvą.

NOTTINGHAME — vasario 13 d., 11.15 val., Lietuvių Židinyje. **Pamaldos už Lietuvą, užprašytos vietos DBLS.**

NORTHAMPTONE — vasario 13 d., 16 val., St. John's, Bridge Street.

NOTTINGHAME — vasario 20 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

DERBYJE — vasario 20 d., 14 val., Bridge Gate.

BLYNŲ BALIUS

Šv. Onos draugija ruošia

BLYNŲ BALIŲ,

kuris įvyks 1977 m. vasario 19 d., šeštadienį 345A Victoria Park Road, London, E9.

Pradiža 8 val., pabaiga 12 val.

Veiks geras lietuviškas bufetas su bulviniais blynais. Gros gera muzika.

Įėjimas — 80 p.